

LJUBLJANA, dne 15. maja 1907.

POPOTNIK

▷ Pedagoški in znanstven list. ◁

Letnik XXVIII.

Štev. 5.

VSEBINA:

1. Avguštin Požegar: Otroci, odgojevatelji dorašlih	129
2. Matija Heric: Navajajmo mladino k modremu opazovanju veličastne prirode!	134
3. Drag. Pribil: Na četrtem vseučiliščnem tečaju v Turnovu	139
4. Jos. Bezlaj: Izvajanje enačb z eno neznanko iz sorazmerij	144
5. Rud. Horvat: O pouku v oddelkih	147
6. Fr. Fink: Zvezde	154
7. Književno poročilo	157
8. Razgled: Listek 158 — Pedagoški paberki 158 — Kronika	159

Last in založba

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar.

„Učiteljska tiskarna“

last „Učiteljskega tiskovnega društva“,
registr. zadruga z omejenim ljanstvom

v Ljubljani, Gradišče št. 4

priporoča slavnim krajnim šol. svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine
iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Ÿ Po-
strežba točna. Ÿ Tudi vse tiskovine za župan-
stva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

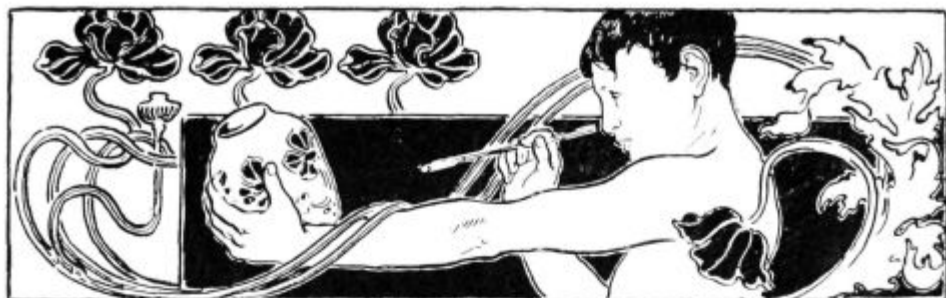
Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča
dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarv-
nem tisku. Ÿ Tiskanje muzikalij in časopisov.

LITOGRAFIJA.

Telefon št. 118. Ÿ Poštna hranilnica št. 76.307.

Otroci, odgojevatelji dorašlih.

Piše Avguštin Požegar.

Vsak dorašli je imel svoja mlada leta, ki so mu tekla v brezskrbni sreči. V poznejši dobi zrele starosti mu nalaga vsakdanje življenje butaro mučnih skrbi, duh postane resnoben ter pozabi mladostno brezskrbnost. Le redko se vzbujajo spomini na otroško dobo, ki ne pozna homatij sveta ne njegovih prevar. Srečna doba otroške živahnosti, doba otroškega tovarštva in prijateljstva, doba otroškega igranja je minula za vselej. Spomin na njo vzbuja človeku čut hrepenenja po minulem delu življenja — a pogled naprej ga straši s predstavami o bližajoči se starosti, ki mu obeta končni promin.

Kdor zapade skrbem za življenje v pretirani meri, tega ne veseli več veselje drugih, še zavida ga jim. Živahnost otrok mu ne ugaja, ampak on želi ali celo zahteva, da naj bodo otroci otrpnjeni kakor on. Odtod prihaja žalostna prikazen, da toliko ljudi otrok ne pozna in ne čisla. Le osebe, poučene o otroški naravi, čutijo otroško srečo in poznajo sredstva, odgojevati otroke z ozirom na svojstva mladosti. Mrčav človek ne sodi med otroke.

Pesniki vseh časov in narodov opevajo mladost — celo naravno, kajti mladost ni le vir poezije, je prava poezija. In res! Poglejmo med otroke, opazujmo jih in živimo z njimi. Dozdeva se nam, da tvorijo otroci svoj svet na svetu, svojo družbo v družbi, svojo državo v državi. Imajo svojo otroško upravo in ustavo, dokler jih ne motijo dorašli z osornimi zapovedi in prepovedi, z žuganjem, z izbruhi jeze, z izrazi nevoljnosti itd.

Vse to radi imenujejo potrebna odgojna sredstva — a zavrgljiva so, ker se otrokom prigojijo nenravnosti. Dorašli se ponašamo s svojimi življenjskimi skušnjami ter mislimo, da nas upraviči že starost storiti z otroci po svoji volji in da se imajo otroci upogniti našim poveljem. Radi mislimo, da je a priori vse v redu, kar ukrenemo proti mladim. Ne priznamo otrokom nobenega prava, ampak pred pravom gre sila. Vedno sicer mislimo, da rav-

namo mladini na blagor, ki si ga slikamo, a v bistvu ga ne poznamo, zato zgrešimo primerna pota do njega. Premnogokrat bi otroke najboljše odgojili, ko bi se od njih učili.

Otroci so nedolžni, dokler se jih odgaja v dobrem z dobrim in se jih ne kvari s slabim na slabo. Prirojeni plemeniti čut roditeljske ljubezni, verske zapovedi in npravna načela nam nalagajo, da vplivamo na mladino tako, da jo privedemo do soglasja v individualnem in socialnem življenju. Ta cilj odgoje poznamo, a zadenemo ga nikdar. Ta cilj je povzet le po božjem idealu — in ostane ideal. Človek teži po svoji animalnosti bolj po zemskem blagostanju, ki je odvisno od materialnega imetja poleg telesnega zdravja. Gmotno blagostanje si pridobimo z napornim delom vseh naših moči, ki ga zovemo borbo za življenje.

Borba na sebi že pomeni nek vznemir, ki kliče posameznika iz sebe. Človek mora in hoče veljati, sicer mu preti poraz. V borbi za veljavo se stika človek s človekom. Vsakdo si želi v povzdigo svoje veljave uslužbiti kolikor mogoče velik del sosedovih moči. To je pravo tekmovanje, ki ga ima vsakdo zase koristno — pri drugem pa čestokrat za neupravičeno. Drugi zasledijo pri nas, misleč na svojo veljavo, neubogljivost, neskromnost, nezadovoljnost, prenapetost, ošabnost, prevzetilo, škodoželjnost itd., a mi začutimo v istem času zapostavljanje, preziranje, zasledovanje, preganjanje itd. Glejte tedaj nemogočnost idealnega soglasja v človeški družbi, dokler nas brigajo in dregajo skrbi za lastno veljavo, ki jih ne bo konec nikdar. Vsakdo pri sebi misli, da ravna prav, a drugi mu storijo škodo, ki jo imenujemo zlo. A kdor stori zlo, je zloben. Vsakdo je torej dober pro sua domo, drugim pa se lahko zameri.

Le otroci ne poznajo resnosti človeškega življenja ne mnogih skrbi, ki se jih dorasli lotijo z mnogovrstnimi duševnimi prekanjenostmi. Če otrok ne sluša na hip povelja, da naj bo priden, miren, delaven itd., čutijo dorasli že nevoljo in opazijo protivnost. Ugled je že užaljen, veljava že trpi. Hitro se uveljavijo na način, ki pripogne otroka zunajno, a notranjost mu oskruni. 90 od sto ljudi trdi, da so otroci hudobni, zlobni, hudodelni. Morebiti so, a nikdo ne vpraša po vzrokih hudobnosti, ampak jo hoče po nepripravnem načinu zatreti.

Dejstvo je, da se uče otroci slabega po zgledih odraslih, a dorasli se uče od otrok dobrega. Otroci niso hudobni a priori, ampak le a posteriori. Nikdo ne vpraša, odkod je prišlo dobro na svet, ampak odkod je zlo. Prvotno so otroci nedolžni. Dal Bog, da bi živeli vsi otroci v razmerah, ki v njih jih objema, oklepa in neguje srce roditeljske ljubezni in čut o človeški dostojnosti. Že Sokrat je učil, da je največ vreden človek, ki napolnuje svojo okolico s toploto blagega srca. Le iz blagohotnega srca prihajajo veliki čini. Preveliko škodo stori, kdor osurovi srce otroško.

Rekli smo, da tvori mladina na svetu svoj svet. Mladina ima svojo ustavo, ki ne sloni na strogih politiških in kazenskih zakonih. Nepokvarjena otroška družba ima povsod isti značaj. Veseli se svojega zdravja, uživa otroško prijateljstvo brez zahrbtnih nakan, kaže na vse strani zaupanje, dokler ni spoznala prevar. Mladina živi v pravi nedolžnosti, ako jo vodimo tako, da ne sliši, ne vidi, ne doživi nič slabega.

Od otrok se vedno učimo. Če so dobri, se itak učimo dobrote od njih, ki jih ne smemo kvariti s slabim, če so otroci že pokvarjeni in slabi, se učimo od njih, kakšni ne smemo biti, torej jih moramo blažiti z dobrim, ker slabega ne moremo odpraviti s slabim.

Nekoč sem čital sledeče. Neoženjen mož je zelo rad igral, a ne radi kratkočasne zabave ampak zavoljo dobička. Strast mu je strla in razdrla živčevje. Šel je k zdravniku, da mu priskoči z nasvetom in pomaga z zdravilom. Zdravnik mu reče: »Pri vaši navadi, da igrate za dobiček, ne boste ozdraveli. Vi tudi mnogokrat zaigrate ter se jezite; primerjate vedno svoje imetje z drugim in živite v vednem nemiru, da morate propasti. Že dolgo vas nisem videl med otroki. Pojdite vendar med nje, govorite, zabavajte in kratkočastite se z njimi. Navzemite se otroške brezskrbnosti in veselosti. Pojdite nekaj časa v najdenišnico, v hišo v nesrečo porojenih, a v sreči živečih otrok. Kmalu boste čutili, da se vam vrača živčna čilost in da gine dušna potrlost.«

V tem zdravniškem nasvetu je mnogo pouka, mnogo resnice. Mi učitelji nismo v zadregi, najti družbo otrok. Toda nam bivanje med šolskimi otroki povprek ne služi za zdravilo zoper živčno slabost. Telesna čilost in dušna veselost se ne krepi v sobah, ki so napolnjene z otroki, kjer imamo gojiti vrsto lepih navad in blažiti trumo razvad. Tehniške težkoče poučevanja in odgojevanja množice otrok, ki se jih ni ukrenilo že v predšolski dobi na pravo pot, dopuščajo učitelju malo veselja na uspehih prenapornega dela. Zdrževanje discipline v napolnjenih razredih kljubuje mnogokrat vsej pedagoški učenosti in spretnosti, zahteva žalibog čezmerno rabo dihal in govoril in privede trpina celo v grob. Vse to ve in čuti le, kdor s svojim telesom v tem živi.

Vendar moramo reči, da se naravno poklican učitelj otrese vseh pretečih skušnjav, da ravno v najbolj kočljivih skušnjavah najde pravo, mirno a resno besedo, rekoč: »Deček, ne uči — ne kaži mi slabega; tega še nisem videl, ne slišal; pazi na mene, da me ne pokvariš!« Kdo si obeta od take govorice poboljšanja otrok? Menda nikdo. A vendar trdimo, da vztrajna doslednost v takšnem ravnanju in občeivanju z otroki in dorašlimi tekom časa prelomi še tako žilave razvade otrok, preobrne mišljenje dorašlih na korist duševne omike.

Sicer nimamo namena, baviti se nadalje s šolsko mladino, marveč nam je pred očmi deteška in predšolska otroška doba. Pokazali bi radi, kako blagodejno vpliva na dorašle že dete in otrok v prvih mladostnih letih.

Najprej se obrnemo do obitelji. Kdor opazuje oženjence ter jih primerja z neoženjenimi, najde kmalu neko razliko v načinu življenja dotičnih oseb. A tudi pri oženjenih zapazimo od časa, ko dobijo potomce, nekako spremembo duha od lajšega do resnejšega mišljenja. Ne mislimo tukaj na starševske skrbi, ki tarejo duha. Mislimo na čut, ki veže roditelje z otroci; mislimo na roditeljsko ljubezen do otrok. Kako vendar srčka dobra mati svoje dete in kako požrtvovalno ga neguje! Še največje siromaštvo in obupna beda ji ne ohladita materinske ljubezni, še utrdita jo in vzbudita največ mero usmiljenosti, ki je podlaga sočutju z drugimi ljudmi. Roditelji ljubijo svoje otroke, ker čutijo njihovo otroško nemoč; ljubezen do svojih otrok prenašajo na tuje otroke, videče njih enako usodo. Otroci so tedaj naši blagi učitelji, ki nas učijo ljubiti soseda, ki nam vzbujajo sočutje z usodo bližnjega. Namesto neutralnega mišljenja stopi mišljenje, ki ga vodi in nagiba sočutni ozir na druge.

Sebični egoizem se umika uslužnemu altruizmu, ki je vsekakor regulator družnega življenja.

Pri osebah, ki nimajo potomcev, ki ne poznajo obitelji ne obiteljskega življenja, je mnogokrat pogrešati sočutja z drugimi. Ljubezen do bližnjega je najlepša nravna čednost, ki izvira iz spoznanja tuje osode in iz srčne blagosti. Dete, slabotno bitje, je prvo, ki s svojo nedolžnostjo vzbuja usmiljenje in povzroči srčno blagohotnost. Otroci vžgejo ogenj samoodpovedi v tistih, ki za nje skrbijo, nas navajajo misliti o drugih sočutno, naša notranjost se začenja pečati z razmerami drugih, in spoznava potom obiteljskega življenja enoto človeštva. Nedolžne otroške oči topijo najtrša srca ter storijo, da stari postanejo mladi, kojih je nebeško kraljestvo. Kdo zamore popisati srčno bolečino roditeljev, ki jim je otrok bolan ali umrl? Nikdo, kdor teh bolečin ni čutil sam.

Mi tedaj razvidimo, da so otroci provzročali obiteljskega in sploh združnega življenja. Na obiteljih slonijo javno življenje, država, človeštvo. Ne moremo si misliti niti občine, ki bi v njej ne bilo nobene obitelji. Od otrok se učimo skupnega življenja, od njih dobimo vez ljubezni, ki nas druži.

Ljudje, ki nimajo svojih otrok, kaj težko svoje srce oblažijo drugod. V tem oziru pač veljajo Rückertove besede:

„Von deinen Kindern lernst du mehr als sie von dir,
Sie lernen eine Welt von dir, die nicht mehr ist,
Du lernst von ihnen eine, die eine wird und gilt.“

V resnici je to, kar se od otrok učimo ali učiti zamoremo, mnogo več vredno, kakor to, kar se oni od nas učijo. Ta trditev je neverjetna slišati, a vendar velja. Pri tem seveda ni misliti na oni »docendo discimus«; ni misliti na jasnost v učiteljevem razlaganju, da ga učenci umejo. Otroci razlagajo in učijo prav jasno, četudi ne rabijo mnogo besed. Prva beseda iz otroških ust, prvi korak po sobi, veselje na igranju in igrači, solza v otroških

očeh pove več za čustveno odgojo, kakor čitanje debelih knjig o čustveni odgoji. V otroški dobi ni poučevanja v pravem šolskem pomenu. V otroški dobi ne veljajo besede, ki izzivajo duha na razmišljanje. Občevanje med otroci in odraslimi je le bolj čutno ter ima zavoljo tega največjo vrednost, ker določa poznejše čustvovanje rastočega in odraslega človeka. Česar se otroci v šolski in še poznejši dobi od odraslih naučijo, je stvar znanja, razuma, glave; izobrazba srca takrat zaostaja.

Da pa se zgosti priučena snov od znanja v dejanje, da preide iz razumne glave v čuteče srce, to večinoma ni več v obsegu naše volje. Mi naučimo otroke različnih znanosti, a kako jih bodo nekdanj porabljali, to je odvisno od raznih okoliščin, ki jih ne moremo poznati, še manj čez nje gospodovati. Mi sejemo seme, a vpliva solnčne toplote, mokrote in drugih činiteljev, ki so pogoji krepki rasti in zrelosti, ne moremo uravnati po svoji volji. A ko bi imeli zrna, ki bi v zemlji kar zakalela, cvetela, dozorela in sad prinesla, bi se ne bilo bati vetra in vremenskih neugodnosti, ki uničijo pričakovano žetev. Dorasli nimamo takšnih setvenih zrn, a v obilici jih imajo otroci ter jih neprenehoma trosijo po okolici, ki pa jih ne zna ali noče spoznati.

Če si hočemo navzeti otroškega mišljenja in čutenja, se moramo uglobiti v krog in obzorje njihovega duha in občevati z njimi v otroški odkritosti. Pri tem bomo kmalu videli, da imamo na sebi pomanjkljivosti, ki jih otrokom prikrivamo ali kažemo brez sramovanja. Prikrivanje hibi pred otroki je zelo nevarno, kajti oni gledajo in vidijo in čutijo mnogo boljše kakor mi. Napram otrokom velja le pogum, da zatremo vse svoje slabosti in nastopimo prosto in odkrito.

Nekdanj sem se pogovarjal z očetom, ki se je kaj rad pečal z odgojo svojega edinega sinka. Skrbi je imel vedno dovolj in njegov poklic mu je prinašal večkrat neprijetnosti. Nekega dne, tako je pripovedoval mož, so ga obiskale posebne zopernosti, ga spravile v nevoljo in jezo. Vsi škrti dušnih afektov so ga že dražili, hodil je po sobi brez cilja in stopal krepko in s poudarkom jeze. Vse mu je šlo v navzkriž. V tej vznemirjenosti je prezrl in pozabil svojega sinka, ki je čepel v kotu in opazoval očeta. Videl je vsako nenavadnost na očetovskem vedenju in kakor je rasla očetova razburjenost, v istem razmerju je rasla otroška pozornost. Naenkrat je imel deček dovolj — nekaj ga dvigne in hitro stopi pred očeta. »Kaj ti je — atek? vpraša deček, in gleda očetu zvesto v oči. Smej se vendar zopet, kakor si se smejal včeraj, ko sta se ti in mama z menoj igrala«, pravi otrok in ne pusti več očeta v nesrečni dušni nerazpoloženosti.

Toda mož pravi nadalje, da je pogledal še jezen otroku v oči, ki so bile solzne. Hotel je še nadaljevati svojo jezo in hoditi po sobi, a otrok od trenutka do trenutka postaja bolj žalosten, glas mu je bil zaprt in zatrt, da je še komaj vzkliknil: »Ali se res ne moreš smejati?«

V tem hipu je zapustil jezni škrat očetovsko srce. Oče je poljubil nedolžnega sinka, ga vzdignil na prsi ter se glasno smejal. A ta smeh še ni prihajal iz notranjega nagiba, oče se je le smejal, da bi pokazal sinku, da se še zna smejati. Jeza ne poneha hitro — vlada dolgo in njene posledice ne pustijo srčne veselosti. Še le takrat, ko se je zjasnil z očetovim smejanjem otroški obraz, ko so se vračale poteze otroške veselosti, še le takrat se je ogrelo očetovsko srce, ki ga je krčila prej jeza. »Sedaj si zopet ljubki, dragi oče, a prej sem se te bal«, tako je čutil in govoril nedolžni otrok, zato je vladalo zopet navadno soglasje med očetom in njegovim otrokom.

Mož mi je nadalje razlagal, da ga je objel pri tem prizoru s sinom-otrokom neprijeten čut globoke sramote. Oče se je sramoval, da ga je zmaga-
gala jeza, da je prenašal njeno vlado in da niti ni poskušal odvrniti njene skušnjave. Sramoval se je, da je majhen otrok prelomil vlado dušne razburjenosti, a čutil in spoznal je tudi moč otroške nepokvarjenosti za odvrnitev nam pretečih dušnih nepopolnosti. (Še pride.)

Navajajmo mladino k modremu opozovanju veličastne prirode!

Piše Matija Heric.

Uči se od prirode, ona te modrosti uči!

Ni ga opravila, ki bi toliko zanimalo, oživila, krepilo, razveseljevalo, pomirilo, tolažilo, modrilo, blazilo, olikalo, kakor martljivo pečanje s čudapolno narodo in nje ljubkimi stvarcami.

Diesterweg.

tarka zima nam nuja sicer raznih veselic, a zaradi kratkih dni prebijemo stari in mladi večinoma le pri gorki peči; zato pač težko pričakujemo rajske pomladi, ki nas vabi iz tesnih sob v prostrano, pomlajeno naravo. Ljut boj bijeta včasih (osobito letos) starikava zima in deva pomlad — a naposled zmaga vendar jaka vigred, dasi zmago gotovo poplača z obilimi žrtvami.

Kako se vse raduje upanosnega pomladnega cvetja in zelenja!

Vse se giblje, vse miga, vse se zbuja k novemu življenju. Kako čila, pomlad mila, odklenila svoj veseli si nam raj! Nudiš nam najzaljših cvetlic, bliščečih se kot biseri od jutranjih rosnih kapljic, ki krasijo travnike in livade. Živali po gozdih, ptiči po poljih in ledinah, po hribih in

dolinah govoré svoj jezik med seboj in k nam zemljanom. Nežne cvetke, dehteče deve divne prirode šepetajo slehernemu ljubitelju na uho najzlaše pesmice, če jih le ume in se zanima zanje. Po svoji govoricí snujejo povestico za povestico; le zvesto jih poslušaj, in ne dvomim, da jih boš umel. Le odpri svoje oko, in videl boš, kako druga drugo redé in varujejo, kakor jim najbolj sodi, kako bojujejo boj za obstanek med seboj, kako umejo druga drugo, si pomagajo med seboj kot bratci in sestre!

Tisočerne glasove razliva priroda črez vesoljni svet in črez naš ožji svet! A jezik govori le en, polnjujoč našo dušo z rajskim veseljem. Njen izraz je mil, tih, pa tudi močan in veličasten; njeni glasovi se zlivajo v čudovito soglasje. — To je pomladna himna! Sreča in blagost ti, bodisi realist ali idealist, če jo le poslušaš in razumeš!

A izkušnja nas uči, da je le malo zemljanov tako srečnih, da bi razumeli vzvišeni jezik skrivnostne prirode; a ne zato, ker niso rojeni pod srečonosnim planetom, čigar rojencem je že v zibelji odkrila radodarna narava svoje zanimljive skrivnosti, marveč zato ne, ker se je le malo ljudi nižjih slojev povspelo do pravega spoznanja prirode kot celote, da bi jo mogli ljubivo pripoznati kot svoje domovje, nje stvari kot bratce in sestre svoje.

Ta sreča mila je naklonjena le samotarjem, ki so se po dolgih letih sprijaznili s prirodo, ker so bili prisiljeni se z njo sporazumeti in pa onim redkim, ki so jih prijatelji narave že od mladih nog navajali jo spoznavati in ljubiti.

Večina ljudi pa se jako malo briga za prirodo in nje krasoto. Nekaterim se redkokdaj nudi ugodna prilika, se tesno združiti z njo, drugim se zdi pretežavno stremeti za tako priložnostjo, povsem jih tudi nihče ni opozoril nanjo. Zopet je prav mnogo ljudi, ki prežive največ časa v mični prirodi, a nimajo prave razumnosti, da bi se ugloabili v nje skrivnosti, ker se je čestokrat boje, da si jo sramežljivi in plahi časté. Njih premalo probujen duh še ne pozna, da so tudi oni prirodne stvari, kakor živali, rastline in druge prirodnine. Koliko mož vodi njih poklic izven narave, zaklene njih dušni živelj v tesne sponse, da sovražijo vsako razumno naziranje o njej, povsem zavračujoči vsako svobodno razmišljanje v prekristnem stvarstvu. Smatrajo se za velemodre stvari božje, porojene na drug način, nego ostala bitja, ustvarjena za drug smoter, za drug namen. Prazno in patetično predavanje o vrednosti, vzvišenosti človeka na božji podobi, a slepi so za krasoto in velepomembnost čudapolne narave, razodevajoče v vsaki neznatni stvarci, v kapljici vode vladajoče oko božje.

Končno životari precejšnje število takih, ki so odreveneli v zastarelih, zakrknjenih nazorih ter tavajo v luži vsakdanjega mehaniškega dela brez vsakega zmisla za živo, mnogoliko prirodo in nje veličastno delovanje. Takim vsakdanježem si vedno »nepridiprav«, kadar jih hočeš zdramiti iz

dušne zaspanosti, ker mislijo, da nevredno potratijo zlati čas, če bi se le količkaj pobrigali za mične dogodljaje v neprestano delujoči prirodi.

Višji dušni užitki so jim sploh zoprni. Po tem napačnem receptu živi največ birokratov, žal tudi nekaj učiteljev. Prav Vam, dragim tovarišem, zakličem: Kvišku srca, otresite se svoje mlačnosti in iščite si razvedrila v divni prirodi; tu si blažite srca, jačite um in krepite po napornem delu svoje utrujeno telo!

Prav mi učitelji moramo umno opazovati raznovrstno življenje v prirodi, da nam bo moči čut in ljubezen do nje zanimivega stvarstva vcepiti v sprejemljiva srca naše šolske mladine.

Govoriti z naravo v njenem jeziku je deloma priprosto in lahko, deloma težko; lahko zaradi tega, ker se nam vsak dan nudi prilika, učence opozoriti na krasote nas obdajajoče prirode, na pravilne posledice nje pojavov, na poučljivo družitev odnošajev med posameznimi prirodnimi stvarmi; a težko zato, ker še le takrat bode naše delo v tem zmislu plodonosno, ker bomo sami z vdano navdušenostjo zasledovali blagodejno vladanje matere narave krog in krog.

Osobito nam učiteljem na kmetih je z vso vnemo vzbujati in pospeševati ljubezen do prirode ne samo pri učeči se mladini, marveč tudi pri narodu samem, in sicer ob vsaki ugodni priložnosti, ki nam jo tudi nudijo sestanki staršev povodom roditeljskih večerov.

Kot vzgojiteljem naroda nam očitvidno pripada ta zadača, spoznavajočim, da razumno in ljubeče opazovanje prekoristne prirode jako neguje naravno moralično prosveto človeškega rodu, dasi osobito ljudstvo na kmetih ni možno pametno presojati veličastno soglasje delujočih prirodnih stvari, ki si jih more obračati v svoj prid.

Prav zadnjemu dejstvu se na prvi videz čudimo, razmišljajoči, kako vsestransko so v preteklem stoletju napredovale prirodoslovne vede. Pretresujoči vzrok temu pojavu, jasno spoznamo, da se je prirodoslovje povspelo na časten vrhunec le kot veda, a njega nauki po vplivu merodajnih mu celo sovražnih činiteljev niso mogli prodreti v šolo in po njej v nižje sloje zapuščenega naroda; saj celo nekateri olikani prav malo vedó o velevažnih napredkih prekoristne vede. Posebno dandanes si neka vrsta državljanov na vso moč prizadeva, z vsemi dopustnimi in nedopustnimi sredstvi — smoter posvečuje sredstva — zatreti v narodu sužnju vsako svobodno mišljenje, ker se na ta način najlaže izkorišča v sebične namene nestalen človek, ki verjame vsako sladko besedo, videč povsod »voljo božjo«, ne samo v prirodnih pojavih, marveč tudi v redu človeške družbe. Taki slabotneži in duševne reve se laže obračajo po vetru, nego misleči in svobodni ljudje, popolnoma si svesti svojega stališča, človeške vrednosti, čuteči se kot svobodna, samostojna bitja, spoznavši, da jim pristoja neomejena pravica, svobodno živeti, če le izpolnjujejo svoje stanovske in državljanske dolžnosti. Zato so sebični

lažiprijatelji naroda že odnekdaj delovali in še sedaj delujejo na vso silo, da se prikrijejo nižjim ljudskim slojem plodovi znanstvenega prirodoslovnega preiskovanja. Seveda je po mojem mnenju svojstvo predmeta samega največ krivo, da še dandanes ljudstvo skoraj ničesar ne ve o napredkih prirodoslovja; kar se je dosihdob poročalo o njem, je vse pisano v zvršenem, pre-znanstvenem duhu, ki ga nikakor ne more razumeti priprost narod.

Še le v najnovejši dobi si prizadevajo ljubitelji prirode in častilci kulturnih narodov, da podajo tudi nižjim ljudskim slojem pridobitve neumorno delavnih prirodoslovcev v priprosti umljivi obliki. Temu velevažnemu podjetju se pridružite tudi vi učitelji, ki imate zmožnost, veselje in poklic za taka prekoristna in plodovita prizadevanja.

V prvi vrsti je naša sveta dolžnost, ves šolski čas navajati šolsko mladino k opazovanju veležanimive prirode, uglabljanje jo v nje skrivnosti, učiti jo nje jezik, ji pokazati na priličnih zgledih, kako naj obrača v svoj prid nje važne prirodine.

Tem potom si osnujemo velevažen vzgojni činitelj, po katerem bomo blagodejno vplivali na vzprejemljiva srca nadepolne mladine, da si bo igranje pridobila marsikatero lepo lastnost, ki bi si jo težko prisvojila ali je nikoli ne dosegla z drugimi vzgojnimi pomočki.

Otroka je napotiti, da temeljito spoznava prirodo, da jo začne ljubiti in čislati ne le kot celoto, marveč v nje krilu vsakega poedinca; ščiti in čuva naj vsako stvarco, rastlinico in cvetko. Njega srce in um se naj spojita v pravo soglasje, ki bo rodilo blag značaj, goječ ljubezen in spoštljivost tudi do svojega bližnjega.

Kaj prevažna in plemenita je ta zadača, ki pa jo le moremo izvršiti, ako smo se sami sprijaznili z velepomembno prirodo in nje posameznimi bitji.

Le uči se od nje, vrli mi vzgojitelj, ona te modrosti uči!

Marljivo pretresujoč nje skrivnosti si pridobiš tudi zase vrle lastnosti, ki te bodo zvesto in izdatno podpirale v težavnem poklicu tvojem.

Posnemaj vrlega prirodoslovca, ki na vsaki tudi nezatni, neveščemu se mrzeči stvarci odkrije nekaj zanimivega. Kot veččak zasledi na obličju vsakega odraslega, vsakega otročiča pomenljive poteze. In kako postopaš ti vzgojitelj, poučujoč in vzgajajoč nežne otročiče, najdražji zaklad, ki so ti ga starši izročili v varstvo? Morja daješ prednost otrokom lepih, prikupljivih lic, a imaš prav malo sočutja z drobljanci, ki jih mati priroda ni blagodarila s čilim obrazkom! To je krivično. Rajši sodi vse brez razločka po njih vedenju, pridnosti; posnemaj v tem oziru Karla Velikega in druge prijatelje otrok, v prvi vrsti Kristusa, ki je dejal: »Pustite male k meni priti!«

Tvoje pristransko dejanje ima svoj vzrok v tem, da prepovršno opazuješ značilne poteze na obrazih, iz katerih strokovnjak in poznavatelj osebnosti čita vrline značilnih kali, ki se po pametni vzgoji morejo razviti v prelepe čednosti. Koliko veleumov so v njih šolski dobi površni učitelji kot vzgojitelji,

ki jim je bilo spoznavanje osebnosti deveta briga, smatrali za slabonadarjene učence, ki pa so se v moški dobi razvili v učenjake, da jih je občudoval in jih še dandanes občuduje ves svet!

Si videl, potrpljivi čitatelj, kip modrijana Sokrata? Se ti ni zdelo na prvi videz, da gledaš Darwinovo opico? Pomisli pa, kdo je bil kot filozof in človek, in kdo bi bil danes z istimi duševnimi vrlinami!

Evgen in Lavdon zaradi neznatne postave nista dobila službe; prvega je sramotno odpravil francoski kralj Ljudevit XIV., a pozneje mu ponujal maršalstvo, drugi ni bil vseh pruskemu kralju Frideriku Velikemu, sinu onega »korporala s kraljevo krono«, pri katerem si več dosegel z 2 m dolgimi »cepci«, nego z umnimi in pravnimi razlogi.

Kaj ne, pazni vzgojitelj, iz tega zgleda posnameš to-le: Sebična in zbirčna vladarja nista bila pedagoga in poznavatelja fizijognomij, a izkušnja ju je dovolj izučila, da se talenti in duševne vrline ne merijo po metrih.

Kako se človek more motiti, nam priča naslednja dogodba.

Nek pridigar je enkrat navedel ta-le slučaj: »Nekega jutra se je gosta megla vlačila po tleh, ko se odpravim na pot v hribe. Kar na mah zagledam na rebu bližnjega griča neko pošast. Ko se ji približam, ne dvomim več, da je človek, pogledujoč ga v obraz, spoznam svojega brata.«

Torej opazuj in zopet opazuj vsako bitje, ki ga imaš na muhi, in docela ga bodeš spoznal, ljubo in drago ti bo, in otreseš se boš vsakega predsodka o njem!

Da nam bo to mogoče, nam je pred vsem samim poznati današnje napredke prirodnoslovnih ved in prizadevanja na polju modernega prirodnoslovnega pouka. Svesti si, da smo izpolnili te pogoje, smemo upati, da bomo svoje učence uspešno dovedli do vzvišenega smotra, do tistega prirodnega užitka.

Uglobi se torej, dragi mi sotrudnik, v nesmrtna dela nekdanjih in v prvi vrsti sedanjih prirodnoslovcev, marljivo prebiraj važne spise izkušenih in večjih šolnikov, ki dejansko in pismeno pospešujejo moderno preosnovo prirodnoslovnega pouka; pred vsem pa zasleduj, preiskuj, razmotrivaj prirodna svojstva svojega najbližnjega okraja! In izpolnivši te pogoje, kreni sigurno na delo, ker resni so dnevi; saj bode obilo poplačan tvoj trud, užival boš najčistejše veselje, spoznal sladki čut samozvesti, da »zora puca, bit će dana« — narod tvoj se bode sprijaznil s srečenosno narodo, in za pravo spoznanje matere prirode, za neskajeno veselje in ljubav do nje poedincev boš vzgojil ukaželjno šolsko mladež, ki ji bo rojstni dom mil in drag, — in nje potomcev rod bode srečnejši nego današnji.

Na četrtem vseučiliščnem tečaju v Turnovu.

Spisal *Dragotin Pribil, Krk.*

(Konec.)

V.

azen naštetih predavanj vršila so se še nekatera večerna predavanja, katera mi je tukaj navesti. Deloma so bila pristopna brez vstopnine, deloma se je pobiral neznatni znesek.

Profesor Novak je predaval o slapu Niagari. Govoril je prav zanimivo o dejstvu, kako si je človeški duh uslužil tudi najbolj divje pojave v prirodi, kako se izkoriščajo velikanske vodne sile mogočnega slapa v obrtne namene. Svoja izvajanja je oživiljal s skioptičnimi slikami.

Doktor J. Pihert je predaval o historičnem razvoju pesmi, na kar je zapela gospodična Puklova najznamenitejše pesmi, kar jih pozna svetovna glasba.

Mladi skladatelj K. Moor je priredil s svojo še mlajšo gospo koncert lastnih skladb.

Nas učitelje pa je najbolj zanimalo predavanje učitelja J. Bakula iz Male Skale o umetniški vzgoji otrok. Pripeljal je s seboj svoje učence, s katerimi je očaral občinstvo. Zlasti je ugajalo petje teh mladih umetnikov. V zboru, v kvartetu, v dvospevu, v solospvu pokazali so ti učenčki takšno razumevanje skladbe, da smo se uprav čudili. Nikdar v svojem življenju še nisem slišal učence tako peti. Zato pa tudi priznanja ni bilo ne konca ne kraja. A prišel je hladen duš na to navdušenje! Po petju so učenci sedli na oder, in pričela se je čudna stvar: nekaka seja občinskega zastopa ali kaj sličnega. Učenci so si volili predsednika in druge funkcionarje, potem pa so vstajali razni govorniki. Na nepremišljen izraz nekega dečka ozval se je glasen protest vseh drugih zborovalcev, in govornik je moral preklicati svojo izjavo. — Ko je končala ta komedija, tedaj mi je odleglo. Ves čas namreč mi je bilo, kakor da me tišči mora. Kako neotroško je bilo vse to, kako odvratno! Učenci so govorili naučene besede, nežnim ustom neprikladne, nežnemu duhu nerazumljive. Prav neokusna komedija! — Nato je g. Bakule odpravil deco na vlak, sam pa je začel predavati o svojih nazorih in svojem vzgojnem delovanju. Glavna opora v njegovem delovanju mu je tesen stik z otroki. Njegova osebnost vpliva na učence ne samo v šoli, ampak tudi zunaj nje. Brezmejna ljubezen spaja to društvo. Učenci se gibljejo v tej zvezi popolnoma prosto, njih individualiteta se razvija brez spon. Vse življenje te pedagoške republike je prepojeno z umetnostjo. — Zlasti veliko ljubav gojijo

učenci v srcih do prirode. Učijo se pa vsega tega od svojega učitelja, ki jim sicer nikdar ne predava o prirodnih krasotah, ki pa vendar pri vsaki stopinji v naravi pokaže, kako mu je srce navezano na vsa ta čudesa gozda in livade. Vendar se mi zdi, da prehaja ta ljubezen do narave tuintam v bolezen. Če pojde tako naprej, bodo imeli ti učenci solze in vzdihljaje pri vsaki priliki, nikjer pa trde pesti. Dejstvo, da so posekali neko mlado brezo, se strašno dojema mladih src in provzroči sledeči prizor, ki ga je napisal učenec, ki nam ga je gospod Bakule čital, in katerega doslovno prevedem:

»... V sobo je stopil Cvrčiček. Njegova mala postava je bila odeta z belo suknjo, lase je imel počesane na eno plat, v roki je mečkal čepico. Nasmehnil se nam je, a njegovo oko je takoj ugasnilo, oroselo in hitro se je obrnil od nas. Bilo je čudovito tiho. Cvrček je stopical okoli, pregledoval površno kopico knjig in nekolikokrat žalostno pogledal gospoda učitelja. Ta ga je spremljal z vprašajočim pogledom.

Cvrček je prišel k meni, pogledal v knjigo, a takoj je bil zopet na drugem koncu mize...

Končno je plaho pogledal učitelja »Našo brezo so podrli« — je jeknil in ni mogel naprej. Obrnil se je v stran, da bi obrisal polzečo solzo.

Gospoda učitelja je zabodlo v srce. Oči so se mu skalile. Strogo je pogledal skozi okno tja, kjer je brezica tako dolgo živela.

Spominja se njenega krasnega telesa, dojmov, s katerimi je nanj vplivala. Kako je neki umrla? — Predstavlja si, kako se vgrizne uničujoča ocel v njeno ravno mlado telo, kako zdrava pilovina žalostno odskakuje od svoje majčice, kako nagloma sklanja ta kras okolice svojo kodrasto glavico in — pada.

Tako je dolgo premišljeval in tudi nas prepuščal bridki usodi.

Potem je rekel s hripavim glasom: »Zopet so mi pokvarili dan« in mračno se je odvrnil od nas. Dolgo ni izpregovoril. Tudi mi smo molče premišljevali.

Končno se je obrnil gospod učitelj k nam.

»Bila je kraljica svoje okolice. Tako ponosno je dvigala svoje krasno mlado telo. Pozimi, kadar je hladno solnce ozarjevalo njeno srebrato lesketajočo krono, ko se je šibela v slabem vetru, ali se spominjate, kako se je smehljala s tisoči svojih diamatovih očesc v mrtvo zapuščeno krajino. — To je bila naša brezica! In oni so jo podrli. — Jutri se že ne bomo več na njo ozirali in nikdar več!«

Nehal je, ves rdeč v obličje.

Tudi v nas je vzkipela jeza, šele po dolgem času je prešla v molčečo žalost.

Tega dne že nismo ničesar več mogli delati. Vstali smo. Gospod učitelj nam je žalostno stisnil roko in mi smo odšli...

Kaj pravite na to? Na prvi pogled je to sicer vse lepo. Ampak poglejmo si posledice! Kaj je produkt takšne vzgoje? Jokav Werther, ki se plazi kakor senca okoli po svetu. Zorin, ki ne pride samega čuvstva k pravemu ukrepu. To so pomilovanja vredni ljudje, ki morajo prej ali slej v valovih življenja utoniti. Vsakemu je žal, ko vidi takšnega siromaka v vrtincu — pomagati mu ne more nihče.

Zato se je vzbudil v mojem srcu pri tem predavanju silno neugoden čut. Tako naj bi se vzgojeval potomec Husitov? — Naravno, da se je vzbudil v mnogih srcih protest. Skála je predlagal, naj se drugega dne debatira o predavanju in o celem večeru sploh. Predlog je bil sprejet.

Pri debati so mladega pedagoga ostro prijemali, zlasti Skála. A za čudo! Imel je tudi mnogo zagovornikov in tako je postajala debata vedno resnejša, ostrejša — žal končno tudi osebna. — To se mi je pristudilo, vstal sem in odšel. Kot gost seveda nisem bil niti z eno besedico posegel v ta spor. Drugega dne so mi potem povedali, da je debata končala s precejšnjim porazom Bakula in njegovih pripadnikov.

Po drugih večerih smo se shajali v majhnih družbah. Prišel je v Turnov zdaj ta, zdaj oni češki pedagog in to je vedno oživilo društvo. Tako je prišel parkrat poslanec Černý, in večeri, ki smo jih preživeli z njim, so nam bili pravi užitek. Učitelj Lederer je pel nekega večera. Lep bariton, lep dečko. Seveda je ostal v naši ožji družbi in postala sva si dobra prijatelja. Gospodična Wiedermannova, predsednica moravskega društva učiteljic, izdajateljica najboljšega časopisa za češko ženstvo »Ženská Revue« (priporočam ga tovarišicam), je ostala par dni v Turnovu. J. Ulehla, znani organizator, pravi oče moravskega učiteljstva, E. Havelka, jako nadarjen mlad pedagog, to so bili spoštovani naši gosti. In še mnogo drugih sem videl tam.

Ob določenih popoldnevih smo si ogledovali znamenitosti Turnova. Tako smo posetili veliko tovarno za brušenje dragih kamnov, obrtno šolo, velikanski vrt Maška. Zanimal me je v tem vrtu priprost vrtnar, ki je iztresal latinska imena cvetic kakor iz vreče. In služil je — za 30 gld. na mesec — gojenec vrtnarske šole.

Drugi dnevi so nas vedli v bajno lepo okolico Turnova, ki se ne imenuje zaman »Češki raj«. Zlasti znamenit je bil izlet na Ještjed v Izerskih gorah (1013 m).

Z maso ni bilo prijetno hoditi. Človek ni prost. Ne more uživati prirode po svoji volji, nemoten. Tako sva začela s Pastyříkom sama hoditi po okolici. Bila sva na Waldštynu, gradu velikega »izdajalca«. Drugega dne sva šla v Sedmihorke, idilično češko kopališče.

Zlasti pa je bil zanimiv najin izlet v »Prachovske skale« blizu Jičina. Vsak človek, ki je pogledal le nekoliko natančneje v geografijo, ve mnogo povedati o znamenitostih skalnih labirintov pri Adersbachu na Češkem. Naravno: te skale leže na »nemških« tleh. Prachovske skale so pa malokomu

znane, čeprav po sodbi veščakov še nadkriljujejo adersbaško skalovje. Sredi gozda strme pečine, kakor zvonik visoke, peščenec, ki se je ubranil razjedajoči vodi. Sredi skalovja sva našla češkega profesorja jičinske gimnazije. Vodil nas je po labirintu in nam razkazoval vse, kar je bilo najlepšega. Lep je bil z vrhunca neke skale razgled po prostranem jičinskem polju. Tuintam vidiš na njem bele lise — spomenike l. 1866. palih junakov.

Z gščno Wiedermannovo sva izletela v Liberec na nemško razstavo. Razstava ni bila sicer bogve kako impozantna, a zanimiva. Bogastvo češke zemlje se je kazalo tukaj očem — in srce je bilo žalostno: naša domovina tega nikdar ne bode mogla. Zanimivo je bilo na razstavi obrtno šolstvo, tudi paviljon o umetniški vzgoji otrok naju je vezal dolgo nase.

Preden končam svoje spomine na Turnov, moram še omeniti shod »Jednote Komenskega« dne 19. avgusta v veliki dvorani mestne hiše. Med prisotnimi je bilo videti zastopnike visokih, srednjih in ljudskih šol. Posve-tovali so se o učiteljski naobrazbi.

Predsednik prof. Drtina je najpreje omenil dosedanjo akcijo učiteljstva za reformo učiteljske naobrazbe. Potem je razpravljaj učitelj J. Hožíšek o zgodovini tega za nas tako važnega vprašanja. Govorili so potem še Tůma, Ulehla, Patočka, Čada, Mrazik, Černý, prof. Dlouhý, Pospíšil. Oglasil sem se tudi jaz k besedi in dejal, da bode slovensko učiteljstvo, kakor je bilo spo-znati v Šoštanju, stalo tesno ob strani češkega učiteljstva v boju za akade-miško naobrazbo.

Vseučiliščni tečaj v Turnovu je končal v soboto dne 25. avgusta. V predvečer se je zbralo učiteljstvo in občinstvo v veliki dvorani. Zopet je bil koncert, zopet so govorili navdušeni govorniki. Tudi jaz sem se poslovil, takrat samo češki od svojih tovarišev, tudi takrat ostali smo vkupe skoro do zore.

Dne 25. avgusta torej smo se poslovili od mesteca, ki nas je par tednov gostilo — duševna hrana je bila obilna, izkratka: bilo je lepo tam gori v »Češkem raju«.

Po zadnjem predavanju prof. Heverocha smo se razkropili. Nekaj čez 40 udeležnikov — med njimi prof. Heveroch in Novák, Černý, Postýřik, Skála in drugi — se nas je namenilo v Krkonoše. Vlak nas je peljal čez romantiško-severnovzhodno stran češkega ozemlja do blizu Novega sveta. Ko smo stopili iz vlaka — začelo je rosiť. V Novem svetu smo si ogledali steklarno grofa Harracha. Koliko krasnih izdelkov smo občudovali. — Dež nas je spravil v slabo voljo. Da razvedrimo nekoliko lica, smo zapeli zvečer improvizovano opero, ki je vzbudila grozen smeh. Tako smo zopet pričarali veselje v naše društvo. Drugega dne nas je veselje zopet minulo, ko smo se ozrli na svinčeno nebo. A še vedno smo upali na zmago... Pod vodstvom učitelja Buchara, najboljšega poznavalca Krkonošov, smo krenili v gore. Kmalu je začelo liti. Z neizmerno težavo smo hodili do prvega hotela — Hofbaude. Tam nas

je čakal dober zajtrk. Še plesali smo — potem pa zopet ven v mraz, burjo, dež! Uboge učiteljice, kaj so trpele! Branili smo se, kolikor je šlo. Nič manj od pet dežnikov je uničil veter. Morali smo se odreči tudi tej strehi. Jaz sem vlekel dve učiteljici, ki sta bili najslabši, po strmini navzgor. Pod svojim havelokom sem jih skrival kakor Lot svoje hčere (če je nosil havelok, kar seveda še ni dognano). Nemara dve uri je šlo v tem tempu naprej. Potem smo prišli do Labske bude. Pravi huronski krik smo zagnali, ko smo zagledali hotel. Izginili smo v sobah. S Pastyřikom sva si dala zakuriti, potem sva se slekla in zlezla v posteljo. Bili smo mokri do kože — in druge obleke ni bilo. — Ne bodem dalje opisoval dogodkov, kako smo pozneje plesali v dvorani v samih nogavicah in še mokri obleki, kako smo se pripravljali na igranje veseloigre, katero je improvizoval dr. Heveroch, katere pa radi prisotnih Nemcev nismo igrali — drugega dne smo se vrnili domov. Ko smo sedeli v vlaku, tedaj so se začele trgati tam gori megle — Repoštev nam jo je pošteno zasolil. Sama zavist ga je:

Odpeljal sem se v Nový Bydžov k prijatelju Černému. Ko sem se ločil od njegove obitelji, v kateri sem spoznal, kaj je rodbinska sreča, ko sem stiskal na kolodvoru najimenitnejšemu češkemu učitelju roko, tedaj sva oba imela rosne oči.

Šel sem nazaj v Prago. Odtod sem še šel pogledat slavni grad Karla IV. Karlovtyn. Potem sem se pa napotil zopet v domovino.

Mnogo sem videl na Češkem, mnogo spoznal. Trajne vtiske je zapustila v meni bogata, tako lepa zemlja; začel sem spoštovati češko ljudstvo v višji meri nego katerokoli drugo ljudstvo; kot največjo pridobitev pa moram označiti spoznanje, kaj je stanovska zavest, kaj delo za narod in domovino českega učiteljstva. Opisal sem vam to delo po skromnih svojih močeh. Sledimo češkim kolegom na poti do učiteljskih idealov!

Izvajanje enačb z eno neznanko iz sorazmerij.

Spisal Jos. Bezljaj.

V računalni za meščanske šole je učna snov tako razdeljena, da se učenci uče proporcij (sorazmerij) in regeldetrije že v 1. razredu, enačb pa v 2. oziroma 3. razredu. Poskusimo torej po pedagoškem načelu »od znane ga k neznanemu« izvajati iz sorazmerij — enačbe

Računsko obliko $x : 4 = 3 : 2$ imenujemo proporcijo, iz proporcije izpeljano obliko $\frac{x}{4} = \frac{3}{2}$ ali $2x = 4 \cdot 3$ je pa enačba, ravnotako tudi proporcijska izvršitev $x = \frac{4 \cdot 3}{2} = 6$.

Iz teh računov pa že lahko izvajamo pravila: »Enako z enakim množeno, da enako« in »enako z enakim deljeno, da enako«. Nastopni zgledi pojasnijo te pravili še natančneje n. pr.

$$\frac{5}{4} = \frac{10}{8} \text{ in } \frac{5}{4} \cdot 4 = \frac{10}{8} \cdot 4 = 5 \text{ ali } 4 \cdot 5 = 2 \cdot 10 \text{ in } \frac{4 \cdot 5}{4} = \frac{2 \cdot 10}{4} = 5.$$

Kot primerna nadaljna vaja se priporočajo naloge kakor $8x = 24$ in $x = \frac{24}{8} = 3$ ali $5x + 4x = 54$ in $9x = 54$, tedaj $x = \frac{54}{9} = 6$; ali pa $5x - 4x = 6$ in $x = 6$, na isti način $5x - 3x = 8$, tedaj $2x = 8$ in $x = 4$. Začetniki račune z x lažje umevajo, ako se jih opozori, da x lahko pomeni krone ali tudi kaj drugega. Opozori se jih tudi, da znak $+$ pomeni ne samo več, ampak tudi toliko kakor imetje in $-$ (manj) pa dolg, tedaj $5 - 7 = -2$, kar se tako-le raztolmači: Če ima kdo 5 K premoženja in 7 K dolga, tedaj ima v resnici le 2 K dolga.

Računi kakor $8x - 4x + 5x - 2x = 18 + 12 - 2$ torej $7x = 28$ in $x = 4$, utrde kmalo te nazore.

Potem slede naloge kakor $\frac{x}{3} = 5$ tedaj $x = 3 \times 5 = 15$, račun izvršimo lahko na podlagi pojmov o ulomkih ter sklepamo, ako je tretjina 5, tedaj je celota, t. j. 3 tretjine 15 ali pa po gorenjem pravilu $3 \cdot \frac{x}{3} = 3 \cdot 5$, tedaj $x = 15$.

Iz vaj $6 + 3 = 9$ ter $6 + 3 + 2 = 9 + 2$ ali pa $6 + 3 - 2 = 9 - 2$ sledi pravilo: »Enako k enakemu prišteto, da enako in enako od enakega odšteto, da tudi enako.« S pomočjo teh pravil izvršimo naloge kakor $x + 4 = 16$ in $x + 4 - 4 = 16 - 4$ tedaj $x = 12$, še krajše pa $x + 4 = 16$ in $x = 16 - 4 = 12$; tako tudi $x - 4 = 16$ in $x - 4 + 4 = 16 + 4$ tedaj $x = 20$ ali krajše $x - 4 = 16$ in $x = 16 + 4 = 20$.

Iz tega pa izvajamo pravilo: »Enačbin člen moremo prenesti na nasprotno stran enačbe z nasprotnim predznakom.« Takih nalog morajo učenci izvršiti toliko, da si prisvoje popolno sigurnost tudi, če so

naloge daljše n. pr. $10x + 5x - 3x + 18 = 36 + 25 - 19$, ali pa $20 + 2x - 40 = 0$.

Potem pa pričnemo z nalogami kakor $7x + 8 = 5x + 18$, torej s takimi, pri katerih je neznanka na obeh straneh enačbe. Postopamo pa v začetku tako le:

$$\begin{array}{rcl} 7x \left(\begin{array}{c} +8 \\ -8 \end{array} \right)^1 & = & 5x + 18 \\ -5x & = & \left(\begin{array}{c} 5x \\ -5x \end{array} \right) + 10 \\ 2x & = & 10 \\ x & = & 5 \end{array} \qquad \begin{array}{rcl} 39 \left(\begin{array}{c} +4x \\ -4x \end{array} \right) & = & 9x - 26 \\ +26 & = & 5x \left(\begin{array}{c} -26 \\ +26 \end{array} \right) \\ 65 & = & 5x \\ x & = & 65 : 5 = 13 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 5x - 60 & = & \left(\begin{array}{c} 2x \\ -2x \end{array} \right) + 24 \\ -2x & = & \left(\begin{array}{c} 2x \\ -2x \end{array} \right) + 24 \\ 3x \left(\begin{array}{c} -60 \\ +60 \end{array} \right) & = & 24 \\ 3x & = & +60 \\ 3x & = & 84 \\ x & = & 84 : 3 = 28 \end{array}$$

Iz nalog $16 + (8 - 5) = 16 + 3 = 19$ ali $16 + 8 - 5 = 19$ in

$16 - (8 + 5) = 16 - 13 = 3$ ali $16 - 8 - 5 = 3$ in

$16 - (8 - 5) = 16 - 3 = 13$ ali $16 - 8 + 5 = 13$ in

$24 + 12 - (9 + 6 - 7) = 36 - 8 = 28$ ali $24 + 12 - 9 - 6 + 7 = 28$

izvajamo pravilo: »Enaki znaki dado +, neenaki pa -«. Pravilo uporabimo tudi pri množenju n. pr. $24 - 2 \cdot (9 - 5) = 24 - 2 \cdot 4 = 16$ ali $24 - 18 + 10 = 16$. Zdaj pa lahko izračunimo tudi take enačbe z neznanko n. pr.

$$\begin{array}{l} \text{1. zgled:} \\ 5 \cdot (6 + 3x) - 4 \cdot (7 - 2x) = 48 \\ 30 + 15x - 28 + 8x = 48 \\ 2 + 23x = 48 \\ 23x = 48 - 2 = 46 \\ x = 46 : 23 = 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \text{2. zgled:} \\ \left(\begin{array}{c} 60 \\ -60 \end{array} \right) - 3x = 0 \\ -3x = -60 \\ -x = -20 \end{array}$$

Ako je $-x = -20$, tedaj dobimo po prejšnjem pravilu, če množimo enačbo z -1 tudi $-x \cdot -1 = -20 \cdot -1$ torej $+x = +20$ ali krajše $x = 20$.

¹⁾ V oklepaje postavljeni nasprotni členi se uničujejo.

Pri enačbah z ulomki treba je nekoliko ponoviti račune o skupnem mnogokratniku in skupnem imenovalcu. Potem pa lahko nadaljujemo z enačbami kakor $\frac{x}{3} - \frac{x}{2} = \frac{1}{6}$, in sicer na ta način:

Enačba pomnožena s skupnim imenovalcem 6 da $2x - 3x = 1$ tedaj $-x = 1$ ali $x = -1$ (po zadnjem pravilu). V enačbi $\frac{x}{2} - \frac{x}{3} = \frac{1}{6}$ je pa $x = 1$.

2. zgled.
$$x + \frac{x}{2} + \frac{x}{3} + \frac{x}{4} = 100$$

množeno s skup. imen. 12, dobimo

$$12x + 6x + 4x + 3x = 1200$$

$$\text{tedaj } 25x = 1200$$

$$\text{in } x = 1200 : 25 = 48$$

3. zgled.
$$\frac{2x-5}{2} + \frac{x-7}{4} = \frac{5x-3}{6}$$

$$2, 4, 6 \quad 2$$

$$2, 3$$

tedaj
$$6 \cdot (2x-5) + 3 \cdot (x-7) = 2 \cdot (5x-3)$$

$$12x - 30 + 3x - 21 = 10x - 6$$

ali
$$15x - 51 = (-10x) - 6$$

$$5x \quad (-51) = -6$$

$$(+51) = +51$$

$$5x = 45 \quad \text{in}$$

$$x = 45 : 5 = 9.$$

Precej težave pa delajo začetnikom uporabne naloge. Najboljše vaje za nje so, če poskušamo iz prejšnjih številnih nalog sestaviti uporabne; n. pr. iz enačbe $\frac{x}{4} = \frac{3}{2}$ sestavi se lahko naloga: »Od katerega števila četr-

tina je $\frac{3}{2}$?« Iz enačbe $2x = 12$ sestavimo nalogo: »Ako veljata 2 svinčnika 12 h, koliko velja eden?« ali: »Obrtnika zaslužita 12 K, koliko eden?« ali pa: »Obrtnik zasluži v dveh dneh 12 K, koliko v enem dnevu?« Tako naj tudi učenci sami iz številčnih enačb sestavljajo uporabne naloge kot enačbe.

Vzemimo za zgled še predzadnji nalogi. Enačba $\frac{x}{2} - \frac{x}{3} = \frac{1}{6}$ se lahko glasi kot uporabna naloga: »Ako odšteješ od polovice števila — njega tretjino, dobiš $\frac{1}{6}$, katero število je to?« Enačbo $x + \frac{x}{2} + \frac{x}{3} + \frac{x}{4} = 100$ pa lahko izvajamo iz naloge: »Ako pridobiš še polovico, potem tretjino in četrtno toliko kron, kolikor jih imaš, tedaj jih imaš ravno 100; koliko kron si imel prvotno? ali pa: »V mavhi imaš več lešnikov, ako jih dodaš še polovico, potem tretjino in četrtno toliko, imaš jih 100; koliko si jih imel prvotno?«

S takimi vajami naučé se učenci najprej logično misliti ter samostojno reševati razne uporabne naloge z enačbami.

O pouku v oddelkih.

Poročal pri obč. zboru učit. društva v Postojni nadučitelj *Rud. Horvat*.

omaj 80° vseh avstrijskih šol je tako urejenih, da se mora na njih poučevati v oddelkih. In vendar je zanimanja za to uredbo poučevanja med učiteljstvom le malo; to kaže pač jasno dejstvo, da se o takem pouku v slovenskem jeziku skoraj ničesar ne piše v našem pedagoškem listu »Popotniku« in ne obravnava pri raznih okrajnih učiteljskih konferencah;¹⁾ zato je gotovo prav, da je naš odbor spravil na dnevni red današnjega občnega zbora tako temo.

Nemški učitelji so v tem oziru mnogo na boljšem; oni imajo namreč celo poseben mesečnik, ki je namenjen specialno pouku v oddelkih in se glasi: »Blätter für Abteilungsunterricht«. Izdaja ga prof. E. Peerz v Ljubljani.

Marsikaj sem posnel tudi jaz iz tega časnika za svoje današnje predavanje, zato ga priporočam vsem onim učiteljem, ki delujejo v razredih oziroma šolah z oddelki.

Dobro mi je dalje došlo tudi navodilo, ki ga je izdelal g. ravnatelj Črnivec za pouk v oddelkih ter se je obravnavalo in sprejelo pri konferenci vadniških učiteljev in učiteljic v Ljubljani. Po tem navodilu se sedaj poznajo učiteljiščeniki o uredbi in načinu takega pouka, kar je gotovo zelo potrebno.

To navodilo sem dobil po posredovanju vadniškega učitelja gospoda J. Kostanjevca, kateremu izrekam za to, na tem mestu svojo toplo zahvalo.

Končno pa sem se ozrl zlasti še na svojo 18 letno prakso; kajti ves čas svojega učiteljevanja delujem le na šolah z oddelki, toda — hvala Bogu — le z dvema, samo v risanju sem se poskusil s štirimi, kar je bilo pa vendar preveč, čeprav zagovarja znani nemški pedagog Polack celo šest (?) oddelkov, kar se nam sicer dozdeva popolnoma nemogoče. Ve se pač o uzornem učitelju Florinu v Švici, ki deluje obenem s petimi oddelki, kar je pa gotovo višek take umetnosti.

V naslednjem razmotrivanju se hočem ozirati le na šole, kjer se poučujeta po dva oddelka skupno, in sicer iz dveh vzrokov: prvič, ker je večina šol oziroma razredov tako urejenih in drugič, ker pouka z več kot dvema oddelkoma praktično še nisem proučil. Torej k stvari!

¹⁾ S to trditvijo nam delate krivico. Blagovolite le pregledati »Popotnika« od l. 1890. naprej, zlasti letnik 1895. — Pa tudi učiteljska konferenca za mariborski okraj se je s tem vprašanjem v onem času intenzivno bavila.

I. Uredba pouka.

V razredu z dvema oddelkoma se poučuje ali direktno ali pa obenem en oddenek indirektno tako, da se učni čas ene ure razdeli v dve poluri ter poučuje oddelka menjaje vsake pol ure direktno in indirektno. Lahko se pa uredi pouk tudi tako, da se en oddenek poučuje vso uro direktno drugega pa indirektno, da izvršuje ta kakšno pisno nalogo ali tiho memorira pesmico, ponavlja vzeto stvarino iz slovnice, pravopisja ali se vadi čitati itd.

Priprava za pismene naloge mora biti kratka in naj traja kvečjemu 10 minut. Pri njej lahko pomaga višji oddenek nižjemu ali pa naj med pripravo kaj tiho čita, ponavlja itd. Pravilo je: noben oddenek ne sme brezposelno ubijati šolskega časa in naj si bo ta še tako kratek.

Da se pa more pouk v oddelkih točno in nemoteno vršiti, je prva dolžnost učiteljeva, da se nanj dobro pripravi in da ima nebroj nalog za pismeno vajo.

Dolgo pred začetkom pouka mora učitelj v taki šoli na delo. Ker ne zadostujejo samo predpisane učne knjige, mora premnogo nalog pred vsakdanjim poukom napisati na table, ki jih tudi zato več potrebuje kakor v razredu brez oddelkov. Jaz imam n. pr. za vsak oddenek po dve tabli in še mi jih časih primanjkuje, ker imam skozi vse leto na eni napisanih 1000 pik, na drugi pa kakšno zemljevidno skico ali kaj enakega, česar ni mogoče takoj po pouku zbrisati.

Pa tudi šol. knjig potrebuje zato več kot učitelj razreda z enim oddelkom. Na onih šolah, kjer sta vpeljeni Jos. Ganglovi berili, priporočam, da se nabavijo za učiteljevo lastno uporabo potom krajnega šolskega sveta še vse štiri vadnice, kjer se nahaja premnogo nalog za pismeno vajo, kar bode na takih šolah posebno dobro hodilo.

Za stavkoslovje pa bi priporočal še vedno Končnikovo »Slovensko slovnico«, ker se o tej točki skoraj ničesar ne nahaja v IV. jezikovni vadnici.

Šole z oddelki so pa dalje zopet dvojne vrste, namreč take, kjer sta oddelka strogo ločena ne le po zahtevah učnega načrta in zmožnostih učencev, temveč tudi po šolskih knjigah. Tako urejene šole so vse enorazrednice in dvorazrednice s celodnevним poukom. Drugič so razredi, v katerih sta sicer po dva oddelka, pa rabijo v obeh enake učne knjige in se v višjem oddelku zahteva le nekaj več in temeljitega znanja pri raznih predmetih. Take oddelke imamo na dvorazrednih ljudskih šolah s poludnevним poukom, dalje na tri- in štirirazrednicah v II. in III. oziroma IV. razredu.

Najtežavnejše in najnapornejše pa je poučevanje na enorazrednicah s celodnevним poukom, kjer se obenem poučujejo trije oddelki. Ne morem se sicer dalje pečati z načinom pouka na takih šolah iz že povedanega vzroka, vendar pa toliko omenjam, da se je večina učiteljev, ki poučujejo po tri oddelke obenem, izrekla v »Blätter für Abteilungsunterricht« za pol-

urno premenjavo učnega časa, ker bi razdelitev na tretjine ure preveč motila pouk in je ta čas tudi mnogo prekratek zlasti v začetku šolskega leta.

Važna je končno še uvrstitev otrok v posamezne razrede ali oddelke. § 46. novega šol. in učnega reda določa sledeče: Otroci, ki so v minulem šolskem letu hodili v kako enako ali višje urejeno javno ljudsko ali pravico javnosti imajočo zasebno ljudsko šolo, se uvrsté na podstavi zadnjega šolskega naznanila. Ako so bili v njem proglašeni za zrele, da prestopijo v prihodnji višji razred ali oddelok, potem se odkážejo tistemu razredu ali oddelku, ki ustreza prihodnji višji starostni stopnji.

Tako velewa zakon. Kako pa je v praksi zlasti na enorazrednicah? Na takih šolah mora učenec vzlic zrelosti po več let presedeti v istem oddelku.

Nadučitelj Windisch v Lienfeldu pri Kočevju predlaga za šestletno šolsko obiskovanje sledečo razvrstitev po šolskih letih:

Enorazrednica s celodnevrim poukom:

1. oddelok	(1. in 2. šolsko leto)
2. »	(3. » »
3. »	(4. 5. in 6. » »

Dvorazrednica s celodnevrim poukom:

I. razred, 1. odd.	(1. in 2. šolsko leto)
2. »	(3. » »
II. razred, 1. »	(4. » »
2. »	(5. in 6. » »

Pri tej razdelitvi nas nekoliko preseneti uvrstitev 1. in 2. šolskega leta v I. oddelok, čemur pa gotovo vsak praktičen učitelj pritrdi, ako upošteva množino gradiva, ki se mora predelati pri celodnevrim pouku in pa, da se v I. oddelku postavi temelj vsemu poznejšemu učenju.

Za eno- in dvorazrednice z osemletno šolsko dolžnostjo pa predlaga isti tovariš naslednjo razvrstitev po šolskih letih:

Enorazrednica:

1. oddelok	(1. in 2. šolsko leto)
2. »	(3. in 4. » »
3. »	(5. 6. 7. in 8. » »

Dvorazrednica:

I. razred, 1. odd.	(1. in 2. šolsko leto)
2. »	(3. » »
II. razred, 1. »	(4. in 5. » »
2. »	(6. 7. in 8. » »

Po mojem mnenju seveda ni potrebno se te razvrstitve do pičice natančno držati, ampak se mora voditelju šole dati na prosto, da uvrsti otroke tudi glede njih posebnih zmožnosti in razmer v posamezne oddelke oziroma razrede.

Končno pa si usojam še jaz za enorazrednice s poludnevним poukom priporočati sledečo razvrstitev:

Nižja skupina:

1. oddelek (1. šolsko leto)
2. » (2. in 3. šol. leto).

Višja skupina:

1. oddelek (4. šolsko leto)
2. » (5. in 6. šol. leto).

V šolskih naznanilih bi se morala po tej razvrstitvi pripisati pri onih učencih, ki so zreli za I. oddelek višje skupine še ta dostavek. Pri zelo zmognih otrokih in pri onih, ki so presedeli dve leti v I. oddelku nižje skupine, naj bi se napravila izjema namreč, da ostanejo potem le eno šolsko leto v 2. oddelku nižje skupine.

Toliko torej v kratkem o uredbi šol z oddelki.

II. Splošna načela.

K skupnemu direktnemu pouku se oddelka lahko večkrat združita, zlasti pa *a)* pri pripovedni učni snovi, *b)* pri vseh onih predmetih, pri katerih se pouk vrši z razkazovanjem raznih objektov, modelov ali slik.

K prvi skupini spada: 1. obravnava beril, 2. zgodovinski pouk. K drugi skupini pa prištevamo te-le predmete: 1. zemljepis, 2. prirodopisje in prirodoslovje, 3. nazorni nauk, 4. risanje, 5. pisanje in 6. petje. — Telovadba in ženska ročna dela pa zavzemajo svoje posebno stališče.

Najbolj priporočljivo je, da se obravnavajo berila, nazorni nauk, zgodovina, prirodopisje in prirodoslovje — kjer je le mogoče — po turnusu; v zemljepisu pa se je treba zapomniti, da se združi vselej višji oddelek z nižjim.

Kar se tiče risanja, opomnim, da rišeta oba oddelka obenem, toda ne enakega; tudi petje in pisanje se vršita istočasno pa z različnimi zahtevami.

Pojem turnusa.

Kadar se naj poučuje katera učna snov po turnusu, se ista deli za obe šolski leti v dve skupini tako, da se predela ena skupina v prvem, druga pa v naslednjem šolskem letu. Na ta način se ohrani zanimanje v obeh oddelkih. Važnejši in težavnejši sestavki se pa obravnavajo obe leti, da se olajša na ta način razumevanje dotičnega predmeta, dalje, kar se je zapomnilo — utrdi, pozabljeno pa zopet osveži. — Ker se pa obravnavanje iste teme v obeh šolskih letih le redkokdaj vrši na enak način, preostaja tudi za najboljšega učenca višjega oddelka še vedno toliko novega gradiva, da se nam nikakor ni treba bati, da bi ga vsled tega ne moglo zanimati.

Dalje se moreta oddelka k skupnemu pouku združiti tudi tedaj, kadar je učna snov ali vsa ali vsaj deloma nova ter je možno, da jo razumeta oba,

kar se zgodi zlasti pri slovniskem pouku; n. pr. pojem samostalnika, spola in števila potem pojem pridevnika in stopenj, glagola in časov; razzlogovanje, nekatera pravopisna pravila itd.

Višji oddelek se lahko združi z nižjim še pri računstvu, kjer je potrebno večkratno ponovilo, n. pr. od 2. šolskega leta dalje vaja poštevanke, začeniši od tretjega šol. leta pa vaje merjenja in usnega računanja sploh.

Nižjega oddelka pa ne smemo združiti z višjim, če je učna snov nižjemu nerazumljiva, n. pr. v slovnici in računstvu ter pri pismenih nalogah.

III. Obravnava predmetov.

A. Berila.

Učno postopanje pri obravnavi beril se vrši na dva različna načina, namreč drugače v razredu, kjer imata oba oddelka enaki čitanki ali berili in drugače, kjer ima en oddelek n. pr. Abecednik, drugi pa Prvo berilo in slovnico, ali v višji skupini, ozir. razredu prvi oddelek Drugo berilo in slovnico, drugi oddelek Tretje berilo.

Oglejmo si najprej učno postopanje pri oddelkih z enakimi berili.

1. Priprava. Ta točka se lahko izvede na različne načine, vendar je glavno pravilo, da je kolikor mogoče kratka. Učiteljeva naloga je, da vzbudi v otrokih potrebno duševno razpoložitev in zanimanje ter jih pripravi za dobro razumevanje berila. Za to se obrni najprej k nižjemu oddelku, s katerim sestavlja potrebno učno snov, ki jo višji oddelek popravlja, dopolnjuje in popolnjuje. Pregled vse priprave poskrbi po primernih vprašanjih na to nižji, skupno pa višji oddelek.

2. Podajanje snovi. Učitelj pripoveduje vsebino berila in za njim jo najprej ponovijo boljši učenci višjega oddelka, ki berilo tudi prvič preberejo. Za temi šele čita nižji oddelek, katerega naloga je tudi prečitanje berilnega sestavka po logičkih odstavkih.

3. Besedna in stvarna razlaga berila se porazdeli na oba oddelka po načelu, da stavi učitelj lažja in ponavljalna vprašanja nižjemu, težja, in sicer zlasti o logičkih in stvarnih razmerah višjemu oddelku.

V čitanju obravnavanega berila se vadijo nato učenci nižjega in slabjši čitatelji višjega oddelka.

Prvo pripovedovanje vsebine je odločeno višjemu oddelku, nižji pa jo po potrebi ponavlja.

Višji oddelek poišče dalje kratko vsebino in jo formulira v stavkih, ki jih potem ponavlja in narekuje nižji oddelek.

Ponovilo vsega berila poskrbi končno tudi nižji oddelek po danih vprašanjih ali dispoziciji na tabli, v skupnem pregledu pa višji oddelek.

4. Iz besedne in stvarne obravnave berila pa vzklije takorekoč sam ob sebi povzetek ali jedro, t. j. glavna misel berila, ki jo najdejo učenci višjega oddelka, oni nižjega pa jo le ponovijo.

5. Pri vaji in uporabi pa se končno ločita oddelka po svojih zmožnostih.

Drugače se postopa pri oddelkih z različnima čitankama.

Vsak učitelj, ki je kdaj poučeval v takem razredu, je opazil, kako je marsikateri učenec enega oddelka, ki je imel indirektni pouk, skrivaj prisluškoval mične povesti, katere je pripovedoval učitelj drugemu oddelku.

Kar je storil ta učenec nedovoljeno, to dovoljuje praktični učitelj vsem ter postopa praviloma sledeče:

a) Pri pripravi in pripovedovanju vsebine berila združi oba oddelka tako kot sem že prej povedal. S tem se je zadostilo radoznalosti obeh oddelkov ter se na to en oddelek takoj loti pismene naloge, za katero so se bili učenci že poprej pripraviti; ako pa ne, se pa zvrši kratka priprava v času, ko dotično berilo drugi oddelek tiho čita.

b) Pozneje se združita oddelka le še pri četrti formalni stopnji v slučaju, da vsebuje berilo v vzgojevalnem pomenu kakšno dobro zono.

B. Slovnica, pravopisje in spisje.

Ti trije predmeti se sicer navadno ne poučujejo, oziroma vadijo skupno, vendar se pa drug drugega podpirajo, dopolnjujejo in izpopolnjujejo.

Slovnica se poučuje naboljše v času, ko izdeluje višji oddelek težke računske naloge; zakaj ta predmet kot najabstraktnější vobče najmanj zanimala učence in jih zato tudi nič ne moti pri pismenem izdelovanju.

Kadar se pa pri slovniškem pouku združita oba oddelka, tedaj navadno višji oddelek sodeluje pri pripravi in podavanju, nižji pa le ponavlja.

Tudi pravopisje se najboljše vadi skupno z obema oddelkoma. Ker je večina te učne snovi višjemu oddelku že znana, se obrni učitelj najprej k temu ter potem z nižjim pravila ponavlja in utrjuje. Prav dobro se dalje vadi pravopisje pri popravah raznih spisnih nalog. Tedaj lahko učitelj zopet združi oba oddelka k skupnemu pouku tako, da zlasti v začetku šolskega leta višji oddelek popravlja napake, a nižji pravila ponavlja. Pri pismeni izvršitvi poprave se seveda oddelka ločita.

Spisje se pa rabi večinoma samo kot indirektni pouk ter se združita oddelka le pri pripravi, ako spozna učitelj to kot potrebno, in sicer navadno le pri težjih nalogah, da višji oddelek pomaga nižjemu.

Pripomnim še, da se mora, žal, večkrat kot spisje uporabljati tudi prepisovanje, ki pa ne sme biti zgolj samo na sebi, temveč se vselej združi s slovniškim ali pravopisnim določevanjem raznih besed.

C. Računstvo.

Glede tega predmeta je ukazal naš okrajni šolski svet, da se ne sme v obeh oddelkih obenem poučevati, temveč se morata oddelka ločiti tako, da se poučuje n. pr. v enem oddelku slovnica — kakor sem že prej omenil — v drugem pa računstvo.

Ta uredba je psihologično popolnoma utemeljena, vendar pa ni s tem še nikakor ukazano, da se sploh nikdar ne bi smela oddelka združiti pri računskem pouku, temveč celo potrebno in koristno je, da se pri težjih vajah združita k skupnemu pouku, oziroma ponavljanju.

Združevanje pa se začneja 2. šolskega leta, oziroma oddelka, n. pr. pri razvijanju poštevanke, ustnem merjenju in deljenju. 3. in 4. šolsko leto se združujeta, ako se poučujeta skupno v enem razredu, pri pismenem seštevanju, odštevanju, množenju in dividiranju ter pri vajah sklepanja in zaključevanja uporabnih nalog, za katere temeljito razumevanje enkratno obravnavanje ne zadostuje.

Ker je pa nižjemu oddelku učna snov popolnoma ali vsaj večinoma neznana, zato se mora pri skupni obravnavi učitelj ozirati pred vsem nanj, posebno pri pripravi in podajanju nove snovi, medtem ko višji oddelek le pomaga in skrbi za težka prehodna vprašanja.

Uglabljanje naj se vrši po možnosti z nižjim oddelkom, združenje pa preostaja višjemu oddelku, katero potem ponovi nižji oddelek in zaostali učenci višjega oddelka.

Pri vaji, ki mora biti za nižji oddelek seveda zelo temeljita, se pa ločita oddelka.

Tako je učno postopanje pri oddelkih, ki nista strogo ločena. Drugače se pa postopa v razredu, kjer je višji oddelek mnogo naprej od nižjega, kakršna je n. pr. višja skupina v enorazrednicah s poludnevним ali II. razred dvorazrednice s celodnevnim poukom.

V takih razredih bo učitelj po svoji previdnosti in po potrebi združil oba oddelka le časih v namen, da višji oddelek snov ponovi in utrdi.

Č. Prirodopisje.

Pri tem učnem predmetu je priprava v prvi vrsti stvar nižjega oddelka, le pri onih objektih, ki jih višji oddelek še ni spoznaval — ako se prirodopisje poučuje po turnusu, — poseže vmes tudi višji oddelek, in sicer v vseh slučajih izpolnjuje oziroma pojasnjuje odgovore nižjega oddelka.

Pri podajanju se pa ločita oddelka na ta način, da pripade opisovalni del predmeta nižjemu, pojasnjevalni (biološki) pa višjemu oddelku, ki sestavlja tudi formulirane stavke in osnovo.

(Konec prih.)

Zvezde.

Učna slika iz matematične geografije.

Sestavil *Fr. Fink.*¹⁾

Tekom obravnave snovi iz matematične geografije se je napravil ta-le pregled:

- I. 1. Obzor.
2. Strani sveta.
- II. Solnce.
- III. Luna.
- IV. 1. Podoba zemlje.
2. Točke in črte na zemlji.
- V. 1. Gibanje zemlje.
 - a) Nastanek dnevnih časov.
 - b) Nastanek letnih časov.
 - c) Podnebni pasovi.
 - č) Koledar.
2. Gibanje lune.
- VI. Solnčni in lunin mrk.

Po tem pregledu se tvarina ponavlja. Kot VII. točka pridejo na vrsto podatki o zvezdah, v kolikor so primerni za učence.

I.

Učili smo se, da so solnce, luna in tudi zemlja nebesna telesa. Kdo pozna še druga nebesna telesa? (Zvezde so tudi nebesna telesa.) Kdaj se lahko posebno dobro opazuje zvezdnato nebo? (V poletnih nočeh.) Da, tedaj je z zvezdami posuto nebo krasno. Marsikdo je želel vedeti, kakšne so pravzaprav te bleščeče pike na nebesnem oboku. Natančno se seveda ne morejo opisati, ker so preveč oddaljene.

Nekaj o tem pa, kar se o zvezdah ve, bomo danes slišali.

II.

1. Nepremičnice ali stalnice.

Kako velika se ti zdi zvezda? (Kakor pika.) To je le navidezno. Zvezde so zelo daleč od zemlje, zato se nam ne zde večje nego pika. V istini so

¹⁾ Pri sestavljanju mi je služila knjiga: R. Lehmann, Erdkunde.

zvezde velike svetle krogle. Po velikosti zemlje z njimi niti primerjati ne moremo. V prirodošlovju smo se učili, koliko *km* preteče svetloba v eni sekundi. (300.000 *km*.) Koliko časa je treba, da pride solnčna svetloba do zemlje? ($8\frac{1}{2}$ minut.) Svetloba nekaterih zvezd pa dospe do zemlje šele čez sto let ali celo čez tisoč let. Kaj sledi iz tega? (Zvezde so silno daleč na nebu.)

Večina zvezd sveti z lastno svetlobo kakor solnce. Kako je to pri luni? (Solnce jo razsvetljuje.)

Zvezde, katere navadno zapazimo na nebu, se ne premikajo druga k drugi. Zato se imenujejo nepremičnice ali stalnice.

Pač pa se navidezno vrte vse skupaj okoli zemlje od izhoda proti zahodu.

Izjemo dela polarna zvezda. Ta stoji vedno na svojem mestu. Kdaj smo se učili o tej zvezdi? (Ko smo govorili o kompasu.) Kaj sem tedaj povedal? (Ko še ni bilo kompasa, je polarna zvezda kazala mornarjem pot.) Zakaj so se ozirali na polarno zvezdo? (Ker stoji vedno na istem mestu proti severu.)

Delni posnetek.

Zvezde so velike svetle krogle in so silno daleč od nas. Večina sveti z lastno svetlobo in se ne premika druga k drugi. To so nepremičnice ali stalnice. Vse skupaj se vrte od izhoda proti zahodu okoli zemlje. Polarna zvezda ostane vedno na svojem mestu.

2. Premičnice ali planeti.

Razen nepremičnic vidimo na nebu tudi zvezde, katere se premikajo od stalnice do stalnice. Tem zvezdam pravimo premičnice ali planeti. Ne svetijo z lastno svetlobo, ampak jo dobe od solnca kakor luna. Eno premičnico poznate vsi, namreč večernico. Kdaj se vidi večernica? (Večernica je prva zvezda na nebu.) Na druge planete vas bom tekom leta opozoril.

Delni posnetek.

Premičnice ali planeti se premikajo od stalnice do stalnice. Svetlobo dobe od solnca. Večernica je planet.

3. Repatice ali kometi.

Včasih se vidijo na nebu zvezde, ki imajo svetlo plameneče in neprozorno jedro. Za jedrom se vleče kakor rep trak blesteče snovi. Te zvezde se zovejo repatice ali kometi. (Treba je pokazati podobo ali prikazen narisati.) Praznovorni ljudje so mislili, da napovedujejo kometi vojsko, bolezní in druge nezgode. Kdo je že slišal govoriti o repaticah?

Delni posnetek.

Vidijo se zvezde, ki imajo neprozorno jedro in blesteči rep. To so repatice ali kometi.

4. Zvezdni utrinki.

Kdo je že videl, kako je utrnila zvezda? Popiši to! (Zvezda pade. Za njo se vidi sled, kakor bi kdo z vžigalico potegnil.) Traja to dolgo? (Ne; takoj mine.) Zvezdni utrinki so nebesna telesa, ki se neizmerno hitro vrte daleč od nas okolo solnca. Kaj se zgodi, če pridejo zemlji preveč blizu? Katera moč začne vplivati na nje? (Težnost. Zemlja vleče ta telesa na-se.) Zvezdni utrinki se ogrejejo ob zračnih plasteh in se vsled trenja razbelijo. Potem postanejo vidni.

Delni posnetek.

Zvezdni utrinki so nebesna telesa. Če pridejo v ozračje zemlje, se vsled trenja razbelijo in postanejo vidni.

III.

Iz delnih povzetkov se sestavi skupni povzetek. Snov se v tej obliki večkrat predela.

IV.

Pregled je dopolniti, da se dostavi VII. točka.

VII. Zvezde.

1. Nepremičnice ali stalnice.
2. Premičnice ali planeti.
3. Repatice ali kometi.
4. Zvezdni utrinki.

V.

- a) Čitajo se berila, v katerih se obravnavajo zvezde.
- b) Učenci napišejo delne posnetke.

Književno poročilo.

Pedagogické Rozhledy (Pedagoški Razgledi) se imenuje češka pedagoška smotra, ki jo izdaja društvo »Dedištvo Komenskega« v Pragi; glavni urednik ji je znani češki filozof in pedagog prof. Fr. Drtina, strokovnih sourednikov je osem. Umevno je, da krasno uspeva list, ki mu je posvečenih toliko sil. Razen člankov odlikujejo smotro bogata pedagoško-književna poročila, posebej poročila o pedopsihologiji, o pedopatologiji, o šolskem zdravstvu, obzor po časopisih in društvih, in korespondenca slovanska (letos o bolgarskem in hrvatskem šolstvu, zadnje poročilo iz peresa g. Milana Pejnovića v Zagrebu). Isto društvo zalaga in izdaja tudi pedagoško-znanstvene knjige.

Dr. Fr. I.

Antologija sodobne hrvatske omladinske književnosti z naslovom »U pjesmi i priči« (povesti). Osiek v Slavoniji, 1906. (Knjigarna Ljudevit Szepler.) Cena 5 K. — To je ogromno delo, v veliki osmerki, 572 strani; obsega omladinske spise samo sedaj živečih pisateljev, in sicer v verzih in v prozi. Sestavil je to delo mlad učitelj v Šljivoševcih v Slavoniji (pošta Dolnji Miholjac), g. Rud. Fr. Magjer, ki je tudi sam pisatelj. Načeloma bi se dalo vprašati, je-li važnejša antologija sodobne omladinske književnosti ali antologija omladinskih spisov iz prejšnjih dob; to načelno vprašanje je važno s hrvatskega stališča; za nas Slovence je taka antologija sodobnih proizvodov tem važnejša, čim manj poznamo hrvatsko književnost. Sestavitelj g. Magjer je poverjenik »Matice Slovenske« za oseški okraj ter je kot tak pokazal letos veliko vnemo za slovensko-hrvatsko skupnost. Ena njegovih črtic je izšla letos tudi v »Hrvatski knjižnici«, ki jo je izdala »Matica Slovenska«. G. Magjer zasluži, da se Slovenci (zlasti v okrajnih učiteljskih knjižnicah) oziramo na njegovo antologijo. *Dr. Fr. I.*

Schreiner-Bezjak, **Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisju in spisju**. V petih zvezkih. Četrty zvezek. Za peto šolsko leto. — Z odlokom c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 27. malega travna 1907, št. 14.974, je raba navedenega zvezka obče dovoljena.

»**Zvonček**« objavlja v 5. letošnji številki to-le vsebino: Ciganček. E. Gangl. Pesem. — Zakaj hodijo Kranjci po svetu za denarjem? Kompoljski. Povest. — Prevara. Borisov. Pesem. — Beraška vas. Podoba. — Minka in račice. E. Gangl. Pesem s podobo. — Podlesna veternica. Avg. Šabec. Poučni spis. — Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — Zdravilo. Ivo Trošt. Povest s podobo. — Šmarnica. Avg. Šabec. Poučni spis. — Prva piščalka. Podoba. — Čič in Kraševac. Ivo Trošt. Povest. — Pouk in zabava: Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Prva veselica. Ivan Kramar. — Kupčija z muhami. — Ptice — znanilke dežja. — Največja zastava. — Analfabeti. — V šoli. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Gotovo lepo in poučno čtivo, ki so ga lahko mladi čitatelji veseli. Zato podpiraj ta mladinski list vsak mladino- in rodoljub.

Razgled.

Listek.

Kako je nastal petrolej. V knjigi „Pri severnih Slovanih“, katero je spisal župnik Josip Lavtižar, čitamo na 36. strani: „Večina (preiskovalcev) tudi, da se vsled gorkote, ki se nahaja v globočini zemlje, topi neka vrsta premoga in da nastaja iz tega petrolej.“ Zanimivo je, kar pravi o tej zadevi profesor dr. Karol Sapper v svojem spisu: „Die Erforschung der Erdrinde.“ O nastanku kamenega olja ali petroleja piše: „Dvomi se, je li petrolej nastal pri razkrajanju rastlinskih ali živalskih ostankov. Bolje verjetno je zadnje. C. Engler je to skušal pokazati s poskusom. Razkrajal je ribjo mast pri pritisku 20 do 25 atmosfer in pri toplini 365 do 420 stopinj. Dobil je tekočino, ki je zelo podobna penzilvanskemu petroleju.“

Fr. Fink.

Začetek uporabe premoga za kurjavo. Leposlovni list „Universum“ prinaša v zadnji številki letnika 1906. sledečo notico: Prva vest o uporabi premoga za kurjavo se najde v letopisu kronista Reinerja v Lüttichu. Reiner poroča iz leta 1195.: „V tem letu se je našla v okraju Hasbanu na več mestih črna zemlja, ki izvrstno služi za kurjavo.“ Hasban je zahodno od Lütticha. Izraz „črna zemlja“ pomeni gotovo premog, ker se v okolci Lütticha še dandanes nahaja mnogo premoga.

Klot, Pirch.

Knjižnica rajnega Ivana Vesela, trnovskega dekana, ki jo je podedovala družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani se bo sedaj v prid družbi podrobno prodala. Krasna knjižnica obsega nad 1100 knjig v okroglo 1500 zvezkih iz vseh strok človeškega znanja. Imenik s cenami izide v kratkem in se bo razposlal resnim kupcem le na zahtevo, ako se po dopisnici oglase pod naslovom: Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani (Narodni dom).

Mrzla voda otrokom ni vedno zdrava. Dognalo se je, da uporabljanje mrzle vode brez zdravniške kontrole včasih zelo škoduje dihalom, prebavilom in živcem. Čim mlajše je dete, tem večja je nevarnost.

D. P.

Varstvo otrok v Ameriki. Nedavno so obsodili v Chicagu krčmarja na globo 17.500 dolarjev, ker se je pri njem napil gost, ki je potem doma mučil otroke. Sodba je temeljila na zakonu, ki prepoveduje dajati opojne pijače ljudem, kateri v pijanosti postajajo nevarni imetju in življenju svojih rodbin.

D. P.

Pedagoški paberki.

Kakšna bodi knjiga za mladino? Na to vprašanje odgovarja Ruskin tako-le: „Knjiga za mladino ni nič vredna, ako nima velike vrednosti. Ni za rabo, če je otrok večkrat ne čita in če se mu potem ne priljubi vedno bolj.“

Fr. Fink.

Obvezni šolski poset na Francoskem velja že od l. 1882., toda samo — na papirju. Še danes mladina na deželi ne zahaja v šolo. Ta fakt se tiho ignorira. Mestni šolski sveti nikjer ne delajo. L. 1905. je odkril ta dejstva naučni minister Leygues in izdal naredbo, katera zaukazuje, naj se pazi na redno šolsko obiskovanje in na delovanje mestnih šolskih svetov. Ostalo pa je vse pri starem.

D. P.

Opravljenje telesnih potreb v šoli je na videz sicer lahko vprašanje, v bistvu pa vendar ne tako enostavno, kakor si mislimo. Kaj pravi o tem higijena? Strogi učitelji imajo svoje geslo: ne puščati učencev ven, da se pouk ne moti. In res, dokler se ne pojavlja skrajna potreba, misli takšen učitelj, da je vse v redu in da ima izborna disciplino. In vendar vsaka nerednost v opravljanju telesnih potreb telesu zelo škoduje. Zastrupljenje krvi s snovmi iz zadržane moče, draženje spolnih organov so najnavadnejše posledice. Zato bi bila popolna

svoboda v tem oziru najbolj umestna. Radi discipline pa to ni mogoče. Ako se učenci primerno poučijo in pride do nekega kompromisa med učiteljem in učenci, bode pač najbolje.

Proti posebnemu pouku zelo nadarjenih otrok se obrača v časniku *Monatsschrift für höhere Schulen* Jurij Stecher. Pouk brez nadarjenih učencev je dolgočasen in suhoparen za učitelje in učence, kajti nedostaja vodilnih življev in častihlepa ni pri slabjših učencih. Težko bi tudi bilo najti pravega učitelja za takšne razrede, pa tudi izbor učencev bi bil težak. Neurastenija bi bila pri obeh strankah posledica takšnega pouka. Tudi pri sedanjem stanju razmer se lahko učitelj pobrine za zelo nadarjene učence ter jim nuja višjo in svobodnejšo naobrazbo.

D. P.

Čut za čast pri dijakih. Al. Smith napisal je članek *Educational Review*, v katerem se obrača proti nadzorstvu pri izpitih. To ponižuje učenca in ga zavaja k varanju. Bolje bi bilo apelovati na čut za čast pri dijakih. Tako morajo dijaki v južnih državah ameriške Unije prilagati svojim pisanim nalogam tole izjavo: „Zatrjujem na svojo čast, da nisem nikomur pomagal in da mi nihče ni pomagal pri izdelovanju svoje naloge, niti se nisem posluževal nedovoljenih sredstev. Dijaki tvorijo med seboj nekak tribunal in obsodijo onega, ki bi grešil zoper to izjavo.“

D. P.

Šola in steznik. Nekateri zdravniki trdijo, da pomaga steznik držati pravilno telo in olajša privzemanje obleke. V *Münchener medizinische Wochenschrift* pa je obelodanil Lange članek, v katerem zahteva odstranitev, brezpogojno odstranitev steznika, ker ta neizmerno škoduje zdravju ženskega sveta. Cela vrsta bolezni nastaja vsled prejakega stezanja. Lange zahteva reformo obleke, pa ta obleka bi naj ne visela samo na ramenih, ampak bi naj bila tudi pri pasu privezana na telo.

D. P.

Semenišče za pedagoško psihologijo so ustanovili pri ženevskem vseučilišču. Namenjeno je osebam, ki se pripravljajo za učiteljsko zvanje. Semenšče ima v programu: 1. teoretiški tečaj za psihofiziologijo otrok; 2. praktične vaje v psihologiji z ozirom na pedagogiko (konference, pogovori, poseti pomožnih šol itd. Skupno 5 ur na teden.

D. P.

Kako bi se dala književnost za mladino pospeševati. Slovenci nimamo bogate mladinske književnosti. Naši založniki še tožijo navzlic temu, da jim leže knjige v prahu in v pozabi. Kako bi se torej dala mladinska književnost pospeševati, z drugimi besedami, kako bi bilo mogoče več mladinskih knjig prodati? O tem čitam v „*Ped. Rozhl.*“ tale predlog: Tudi v manjših, zlasti pa v večjih krajih naj se uprizarjajo posebno o božičnem času razstave mladinskih spisov. Roditelji bi večkrat radi kupili knjig svojim otrokom, a niti ne vedo za nje. Razstava pa bi vsakemu nudila natančen vpogled v našo mladinsko književnost in knjiga bi prišla česče v roke našim mladim Slovencem. — Sploh bode treba mladinski književnosti posvečevati več pazljivosti in več brige nego se je to godilo doslej.

D. P.

Zahteve časa do gimnazij. Alfred von Salten je izdal spis „*Deutsche Erziehung*“. V njem zahteva od gimnazije bodočnosti tele reforme: Popoldnevni pouk ne sme biti znanstvenega značaja, število domačih nalog se zniža, grščina postane neobligaten predmet, latinski jezik se uči v manjši kvantiteti, veronauk se odpravi in nadomesti z zgodovino verstva in kulture, uvedejo se higijena, stenografija in telovadba, kolikor le mogoče se poučuje v prosti naravi, pouk se vrši skupno za oba spola, gimnazija in realka se združita v enotno srednjo šolo, v kateri se začne s poukom francosčine, in sicer začetkoma brez slovnice in brez pisanja, v tretjem letu bi naj pristopila latinščina, v petem angleščina, grščina se poučuje neobligatno v poslednjih treh letih.

D. P.

Kronika.

Učiteljstvo in vseučilišče. Na Hessenskem se je ljudskošolskim učiteljem dovolil pristop na univerzo. Pogoji za sprejem so: dobro izpričevalo zrelostnega izpita, dobro izpričevalo usposobljenosti in zadostni uspehi v šolski službi.

Fr. Fink.

Nadaljevalni tečaji za delavstvo. V Budapešti in drugih ogrskih mestih se vršijo brezplačni tečaji za naobražanje delavcev. L. 1904. je bilo v Budapešti na 10 krajih 156 predavanj za 34.577 udeležencev, v 13 mestih po Ogrski pa 138 predavanj za 68.399 udeležencev.

D. P.

Nemško šolstvo na Hrvaškem. Leta 1904. je bilo na Hrvaškem 35 šol z nemškim učnim jezikom.

Učitelji, zastopniki šolstva v deželnem šolskem svetu. Deželni zbor v Šleziji je sprejel zakon, vsled katerega se število zastopnikov učiteljstva v deželnem šolskem svetu zviša od dva na štiri. Izmed teh morata biti dva zastopnika srednjih šol, dva pa ljudskošolska učitelja. Po narodnosti morata biti dva zastopnika Nemca, eden Čeh, eden pa Poljak. Tako je poravnana dolgoleten spor radi zastopništva šolstva v deželnem šolskem svetu v Šleziji.

D. P.

Tečaj za naobrazbo učiteljev deških mladinskih iger se je vršil od 2. do 7. aprila v Pragi. Uprizorilo ga je „Društvo za negovanje iger češke mladine.“ Predaval je I. Klenka, c. kr. telovadni učitelj.

D. P.

Pouk v veronauku se najbrže odpavi iz italijanskih ljudskih šol na predlog levice v državnem zboru. Minister za nauk se je za predlog zavzel.

Za šolska poslopja je izdala Češka od l. 1869. do l. 1901. okoli 169 milijonov kron. Država je k temu prispevala 14.000 K, torej 0·001° o.

Madjarizacija na Ogrskem je razvidna iz tega, da leto za letom ginevajo nemadjarške šole. Leta 1881. je bilo na Ogrskem še 5773 nemadjarških šol. Do l. 1904. zmanjšalo se je njih število na 3371. Največ smo izgubili — Slovenci. Od 39 slovenskih šol l. 1881. ni ostala niti ena. Slovaki so si ohranili od 1500 šol samo 447. Nemci so pali od 651 na 365. Srbi štejejo od 277 samo še 151. Najkrepkeje se branijo Rumuni. Od 2781 šol l. 1881. ostalo jih je še 2389.

Ameriški učitelji v Evropi. „National Teachers Association“, osrednje društvo ameriških učiteljev je sklenilo, poslati letos 1000 učiteljev v Evropo, da proučujejo naše šolske uredbe. Udeleženci bodo samo 1/4 stroškov plačali iz lastnega.

Mesečna plača se bode plačala moravskim učiteljem potem poštne hranilnice. Deželni zbor je naložil deželnemu odboru, da ukrene vse potrebno.

Šolski muzej je ustanovil ravnatelj učiteljskega v Poljski Ostravi, Autzata.

Učenci, člani tolovajske tolpe. V frištatski okolici v Šleziji se je potikala banda organizovanih tolovajev, ki je bila sestavljena iz samih učencev. Ti mladi hajduki so bili oboroženi z revolverji, palicami in bodali. Napadali so razne hiše in pokradli blaga za par sto kron. Ko so žandarji junake polovili in zaprli, se je razlegal po ječah grozen — jok.

Šesti shod učiteljstva pomožnih šol se je vršil 3. in 4. februarja v Charlottenburgu. Program je bil: osebna pola v pomožni šoli; spisje v pomožni šoli; vojaška dolžnost slaboumnih; nadaljevalne šole za slaboumne.

Število učencev enega razreda so znižali v 10 novih amsterdamskih šolah na 32. Domače naloge so odstranili.

Učiteljstvo in politika. Na Bolgarskem nameravajo prepovedati učiteljem vstop v politično društvo in sodelovati pri politiki.

Češko društvo za varstvo epileptikov se je ustanovilo l. 1905. v Pragi. V svojem zavodu „Valentinum“ bode imelo prostora za 32 bolnikov. Profesor Heveroch leči brezplačno siromašne epileptike. Člani plačujejo 5 K in 2 K na leto. Utemeljitelji plačajo 500 K.

Uspeh pomožnih šol. Na Nemškem je izdal vojni minister naredbo, vsled katere se ne smejo potrjati v vojaške bivši gojenci pomožnih šol. Koliko trpljenja bode prilranjeno s tem siromakom na duhu.

Oznanilo.

Vpisovanje gojencev za 1. letnik šolskega leta 1907/08. se bode vršilo na c. kr. učiteljišču v Mariboru dne 14. julija t. l. od 10. do 12. ure v ravnateljski pisarni. Sprejemni izpiti začno 15. julija ob osmih zjutraj.

Pri sprejemu je treba predložiti: *a)* dokaz, da bode gojenec ob začetku šolskega leta (16. septembra 1907) dovršil 15. leto svoje starosti (krstni ali rojstni list); *b)* nazadnje pridobljeno šolsko izpričevalo; *c)* od uradnega zdravnika podpisano izpričevalo o telesni sposobnosti za učiteljski stan.

C. kr. deželni šolski svet je pooblaščen, da dovoli iz posebno ozira vrednih vzrokov, da se izpregleda kvečjemu šest mesecev starosti. Dalje segajoče izpregledanje starosti ni dovoljeno. Prošnje, da se izpregleda starost, se naj izroče najpozneje do 28. junija ravnateljstvu.

Ob začetku šolskega leta 1907/08. se bodo le tedaj sprejemali še dalje gojenci v 1. letnik, ako in v kolikor o tem času ne bode izpolnjeno najvišje dovoljeno število. Ali se bodo drugič sprejemali gojenci, se objavi na konec sprejemnih izpitov ob sklepu letošnjega šolskega leta.

Maribor, dne 13. maja 1907.

Ravnateljstvo c. kr. učiteljišča.

Nove pisanke.

Ker se moji šolski zvezki v enotnem kvartformatu na visoko z 12 listi (brez ovitka), izvrstnega, močnega in lepo rastriranega papirja, z močnim modrim ovitkom in dobrim pivnikom, ki se rabijo v vseh mariborskih ljudskih in meščanskih ter v posameznih šolah na deželi, kaj dobro obnesejo, priredil sem, da ustrežem večstranskim vprašanjem **po res dobrih šolskih zvezkih** poleg 16 vrst zvezkov z nemškimi napisi še **osem** različnih pisnih zvezkov v enaki kakovosti in opravi **s slovenskimi napisi**, in sicer:

Pisanka št. 5: 4-črtna

Pisanka št. 9: 1-črtna

Pisanka št. 12: (za slov. pisanje)

Spisovnica št. 12

Spisovnica št. 20: 1-črtna

Spisovnica št. 21: 4-črtna

Številnica št. 25: s črtami

Številnica št. 50: brez črt.

Cena 6 vin. komad, za uboge učence 5 vin. — **Risanke brez pik** iz najboljšega, čisto belega papirja, obsegajoč 8 listov z močnim modrim ovitkom, **cena 8 vin.** — Vzorke na zahtevanje brezplačno. — Prodajalcem primeren rabat.

Tudi priporočam svojo veliko zalogo različnih šolskih zvezkov, papirja, kancljskih, pisalnih in šolskih potrebščin ter molitvenikov, kuvertov (tudi z natisnjeno firmo), peres, peresnikov, svinčnikov, radirgumijev, izvrstnega šolskega črnila, črnilnega ekstrakta, vseh potrebnih **dvojezičnih šolskih tiskovin**, zemljevidov, vpisalnih knjig itd. itd. po priznanih nizkih cenah.

Andrej Platzter, Maribor, Gospodske ulice št. 3.

Knjigovezna dela točno in poceni. — Tudi se pri meni lahko naroča na vse tu- in inozemske modne žurnale, ilustrovane časnike in sploh periodično izhajajoča literarna dela.

RAZPIS NATEČAJA.

Št. 476/I.

Učiteljske službe.

Na štirirazredni ljudski šoli v **Sv. Marjeti na P.** se bode do jeseni 1907 namestila učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu stalno ali začasno.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo pri krajnem šolskem svetu v **Sv. Marjeti na P.** do 31. maja 1907.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 28. marca 1907.

Predsednik: Attems.

Št. 567/I.

Na trirazredni ljudski šoli v **Šent Juriju ob Pesnici** se bode do 1. dne septembra 1907. t. l. namestila služba učiteljice z dohodki po tretjem krajnem razredu, in sicer stalno.

Prosilke za to mesto, ki morajo biti usposobljene iz obeh deželnih jezikov naj vložijo svoje redno opremljene prošnje predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu v **Šent. Juriju ob Pesnici**, pošta Gornja Sv. Kungota, do 31. dne maja 1907. l.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 6. aprila 1907.

Predsednik: Attems.

Št. 619/I.

Na štirirazredni ljudski šoli v **Sv. Marjeti na P.** se bode do jeseni 1907 namestila nadučiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem stalno ali začasno. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo pri krajnem šolskem svetu v **Sv. Marjeti na P.** do 31. maja 1907.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 28. marca 1907.

Predsednik: Attems.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš **Popotnik**
Zvonček **Domače ognjišče.**

POPOTNIK

izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in stane na leto 6 K,
pol leta 3 K, četrt leta 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v.

Naročnino in reklamacije

sprejema »Zavezin« blagajnik **Fr. Luznar** v Kranju. — Rokopise pa je pošiljati ravnatelju **M. J. Nerat-u** v Maribor, Kokoschineggallee.